

Den strafferetlige reaktion overfor truende personer

Af professor, dr. jur. KNUD WAABEN.

I.

Den 20. september 1956 blev den 26 årige fru A dræbt af sin tidligere kæreste, den 45 årige S. Det skete i en forstad til København. En uge senere bragte et dagblad en stort opsat artikel i hvilken det blev hævdet at politiet kunne have forhindret dette drab: fru A „havde i al fald fem-seks gange tryglet (politiet) om beskyttelse mod manden, der ville hende til livs. Havde man talt for døve øren? Nej, man behandlede hendes sag rutinemæssigt, man gjorde endog en smule mere. Men i realiteten, efter hvad der er oplyst fra yderst troværdig side: Man gjorde intet effektivt, man gav hende ingen beskyttelse. Så gik det, som hun ventede og frygtede“. „Hvem bliver den næste, som myrdes af en gal person efter forgæves at have søgt politiets beskyttelse?“

Sagen gav anledning til nærmere undersøgelse. De foretagne afhøringer af fru A var formentlig ikke tilstrækkelig grundige, og man gjorde næppe nok for at skaffe sig oplysninger om S. Det var tænkeligt (men næppe meget mere) at S ville have ladet sig påvirke af et tilhold om ikke at forulempe fru A, — et sådant tilhold havde politiet afslået at udfærdige. Men sagen kunne efter den bevismæssige stilling ikke give grundlag for egentlige præventive foranstaltninger. Den hørte efter de foreliggende oplysninger til en type der forekommer i stort antal. Det er sager hvor politiet har grund til at regne med at den statistiske risiko for et drab er meget ringe, og hvor man — udenfor klart patologiske tilfælde — har uhyre svært ved at konstatere de momenter som kan begrunde en særlig risiko. Diskussionen om sagen ligner den der rejses når en tidligere patient på sindssygehospital begår en alvorlig forbrydelse. Der er områder hvor myndighederne må akceptere en fjern risiko for drab og andre ulykker, hvis de vil vise den fornødne respekt for borgernes handlefrihed og privatliv. Men når ulykken indtræffer, stilles der krav om de foranstaltninger som — hvis de blev daglig praxis — ville få de samme kritikere til at tale om en politistat.

Et andet tilfælde som illustrerer fareafværgelsens problemer er følgende.

T, som var født i 1921 og havde været under børneforsorg i henhold til tiltalefrafald, blev i 1938 idømt ungdomsfængsel, i 1943 fængsel i 1 år og 3 måneder, i 1945 2 års fængsel og i 1948 atter 2 år, alt for tyverier. Efter prøveløsladelse i juni 1949 kom der en straffri periode på ca. 8 år, bortset fra at T i 1952 vedtog en bøde for vold.

Efter denne periode blev T's kriminelle løbebane fortsat med forskellige forulempelser overfor fru R. Han havde samlevet med hende

i nogle år, og de havde et barn sammen. I foråret 1957 afbrød hun forbindelsen, og 25/6 1957 anmeldte hun T for trusler på livet. T fik en advarsel om ikke at forulempe fru R (§ 265), og sagen om trusler blev sluttet af statsadvokaten.

I august 1957 blev T igen anmeldt for trusler mod fru R, og ved Østre landsrets dom af 23/5 1958 blev han efter § 266 (samt for nogle overtrædelser af tilholdet) idømt 6 måneders fængsel som var udstået med varetægten. Nye forulempelser fulgte hurtigt. For overtrædelser af § 264 (husfredskrænkelse) og § 265 i maj-juni 1958 blev T ved landsretten 19/9 1958 idømt 6 måneders fængsel, for overtrædelse af samme bestemmelser blev han idømt samme straf ved Københavns byret 29/9 1958. De to straffe afsonedes sammen, og der skete prøve-løsladelse i april 1959.

Så blev T 9/11 1959 ved landsretten dømt til forvaring for en enkelt overtrædelse af tilholdet i maj 1959. Der var rejst tiltale også efter § 266 om trusler, men T blev frifundet på dette punkt, idet det dog ansås for bevist at T — som trængte sig ind i et selskab hos fru R — havde stået med en kniv i løftet hånd og at fru R var besvimet da T ankom. Retslægerådet havde allerede i 1958 betegnet T som psykopat, men først i 1959 blev han anset for strafuegnet.

T blev prøveudskrevet i december 1960, og i januar 1961 begik han to indbrud. Ved landsrettens dom af 28/8 1961 blev T idømt 1 års sær-fængsel (psykopatfængsel). Retten tiltrådte byrettens bemærkning om at T ikke med sikkerhed kunne anses for strafuegnet, da han ikke havde været straffet for tyveri siden 1948. Retslægerådet havde anbefalet genindsættelse i forvaring.

Trusler og andre forulempelser havde altså i 1957—58 tre gange givet anledning til fængsling eller afsoning af ikke helt kortvarig karakter. Disse forholdsregler bragte ikke T's forulempelser til stand-sning, og i 1959 blev han dømt til forvaring på en tilholdsovertrædelse af dem der i ordinære tilfælde medfører en kort hæftestraf. På baggrund af de gentagne forulempelser af fru R var der tilstrækkeligt grundlag for at gribe til en fareafværgende og behandlende foranstaltning. Man kan let forestille sig hvorledes der under forudsætning af et afvigende forløb kunne have været rettet alvorlig kritik mod dom-stolene hvis de havde afgjort sagen med en kort frihedsstraf.

Dette er heldigvis to sjældne tilfælde. Vi kommer også til de problemer der ligger på et mere trivielt plan, men skal først se på det strafferetlige grundlag.

II.

Efter den danske straffelov kan trusler være straffbare når de benyttes som midler til at gennemtvinge noget. En række forbrydelser har eller kan have denne karakter af tvang gennem trusler: voldtægt, afpresning, røveri, ulovlig tvang m. fl. Men trusler kan også være selvstændigt kriminaliserede. Herom bestemmer § 266: „Den, som på en måde, der er egnet til hos nogen at fremkalde alvorlig frygt for eget

eller andres liv, helbred eller velfærd, truer med at foretage en strafbar handling, straffes med bøde, hæfte eller med fængsel indtil 2 år⁴⁴. Det er de strafbare trusler af denne kategori vi her skal beskæftige os med.

Hvor truslen er et tvangsmiddel må man opfatte kriminaliseringen således at straffeloven først og fremmest skal værne individets *handlingsfrihed* og dermed de interesser som kan blive prisgivet hvis gerningsmanden tvangsmæssigt griber ind på den truedes områder (fx ved at tiltvinge sig penge). Derfor bestemmes forbrydelsens grovhed ikke blot af truslens art og indhold men også, og navnlig, af karakteren af den frihedskrænkelser som er bevirket eller tilsigtet. I § 266, hvor selve truslen er det strafbare element, skyldes kriminaliseringen i første række ønsket om at beskytte individets *fred*, dets psykiske integritet overfor handlinger som kan skabe frygt og uro (i alvorligere tilfælde vedvarende sjælelig forstyrrelse eller legemlig svækkelse). Man har et sidestykke hertil i § 265 om personer som forstyrrer fred og ro og sindets ligevægt ved forulempende breve, opringninger eller andre henvendelser.

§ 266 kan dog tillige begrundes på anden måde. Trusler har ofte en evne til at bestemme den truedes adfærd, selvom det ikke er deres formulerede formål.⁴⁵) Kriminaliseringen kan for så vidt også her beskytte handlefriheden, fx ved at modvirke at ægtefæller gennem trusler lader sig bevæge til at afstå fra separation eller politianmeldelse. I det materiale på 100 domssager som omtales nedenfor var der ca. 15 sager i hvilke der var tale om trusler med et bestemt tvangsformål, til dels trusler som kunne have været henført under ulovlig tvang. Her er ikke medregnet tvang til mere almindelige ændringer i parternes forhold, fx genoptagelse af samlivet.⁴⁶)

Endelig betyder strafansvaret et værn mod at trusler iværksættes.⁴⁷) Efter forsøgslæren er det ikke forsøg på drab at true med drab. Men i nogle tilfælde er truslen det første stadium på vejen mod et drab, og kriminaliseringen af truslen er her grundlag for en reaktion som kan afværge faren. Den sidstnævnte begrundelse accentueres når man — som efter gældende svensk og finsk ret — lader strafbarheden være betinget af en vis fare eller ligefrem sandsynlighed for truslens iværksættelse. Den *finske* strfl. kap. 25 § 13 lyder således: „Hotar man annan med brott, och sker det under omständigheter vilka göra det sannolikt att hotet skall verkställas, straffes med fängelse i högst sex månader eller böter ...“ En sådan begrænsning til farlige trusler er dog ikke velbegrundet. Den fører ind i en vanskelig bedømmelse af den objektive fare, og den er udtryk for en undervurdering af grove men ufarlige truslers strafværdighed.

⁴⁴) Jfr. *Skeie*, Den norske strafferett II (1946) p. 125.

⁴⁵) Jfr. *Waaben*, Det kriminelle forsæt (1957) p. 143—44.

⁴⁶) Jfr. *Hurwitz*, Den danske kriminalret. Almindelig del (1952) p. 313.

Psykologisk er der den typiske forskel mellem de to grupper af truselsforhold at forsøg på tvang bunder i en beregning om opnåelse af et mål ved egnede midler, medens de rene trusler er formålsløse emotionelle udbrud, nært beslægtet med — og ofte ledsaget af — fysisk vold.*) Dog er der naturligvis ikke tale om nogen skarp forskel. Tvangsforbrydelser kan have en stærkt emotionel baggrund, og de rene trusler kan være fremsat med koldt blod og fx blive fastholdt ved flere politiafhøringer. Det er allerede nævnt at trusler efter § 266 kan have et tvangsformål, men det er yderst sjældent man ser en dom efter § 266 for en planlagt trusel, bortset fra de skriftlige.

I det amerikanske forslag til en „Model Penal Code“ (Tentative Draft No 11, section 211.3) er det foreslået at give en fælles bestemmelse om de to grupper af tilfælde. Den lyder således: „A person is guilty of an offense if he threatens to commit any crime with a purpose to *terrorize* the person threatened or another or with purpose to *compel* anyone to do anything he is not legally bound to do or to refrain from doing anything he is legally entitled to do“. En sammenligning med fx de nordiske lovregler viser at denne sammenfatning er sket på bekostning af visse nuancer i gerningsbeskrivelsen.

I *svensk* ret gælder to nu forældede bestemmelser om trusler: SL 15:23 om trusler i ord og 14:15 om den som løfter farligt våben mod en anden. Der er ingen grund til at gå nærmere ind på disse regler, eftersom det længe har været klart at der bør ske en ændring. Spørgsmålet om en reform blev aktuelt i 1947 på foranledning af en henstilling fra rigsdagen. I en motion (nr. 25) fra to medlemmer af Første kammer omtales et tilfælde fra Landskrona hvor en fraskilt kvinde blev dræbt af sin tidligere ægtefælle. Ifølge dette referat havde hun rettet flere henvendelser til politiet men „fått det för henne föga tröstrika svaret, att man finge vänta till något hänt“. I den anledning afgav de to svenske straffelovskommissioner i 1952 en fælles udtalelse med forslag til lovændringer. Samtidig udsendte riksåklagaren et cirkulære som på fortræffelig måde påpegede de bevismæssige og menneskelige hensyn som præger de typiske truselssager. Under de svenske drøftelser er det gentagne gange fremhævet at der i truselssager ofte foreligger abnormitets- og alkoholproblemer.

I lovforslaget af 1962**) foreslås følgende forenklede gerningsbeskrivelse (4:5): „Om någon lyfter vapen mot annan eller eljest hotar med brottslig gärning på sätt som är ägnad att hos den hotade framkalla allvarlig fruktan för egen eller annans säkerhet till person eller egendom, dömes för olaga hot till böter eller fängelse i högst två år“. Efter denne bestemmelse, som i det væsentlige går tilbage til Straffrättskommitténs „Förslag till brottsbalk“ af 1953 (2:5), er trusel med våben kun bibeholdt som et eksempel; man er opmærksom på at denne passus er overflødig og nærmest står tilbage som et retshistorisk Denkmal.

*) Jfr. Waaben anf. st. p. 143.

**) Kungl. Maj:ts proposition 1962:10 med förslag till brottsbalk.

De afgørende led i gerningsindholdet er at der skal foreligge (1) en *trusel* (2) om *strafbar handling*, (3) *egnet til* hos den truede at vække (4) *alvorlig frygt* (5) for *egen eller andens* (6) sikkerhed med hensyn til *person eller ejendom*. Dette svarer på alle punkter — ligesom hvad angår strafferammen — til den danske strfl. § 266, som dog ikke taler om persons eller ejendoms sikkerhed men om frygt for „liv, helbred eller velfærd“. Denne vending var iøvrigt foreslået af Straffrättskommitten, hvis bestemmelse også indeholdt følgende: „Samma lag vare där man tillfogar annan lidande medelst otillbörligt hot att åtala eller angiva någon för brott eller att om någon lämna meddelande, ägnat att medföra synnerligt men“. Dette „skandaliseringshot“ er ikke medtaget i lovforslaget.

Den norske strfl. § 227, stk. 1, indeholder følgende bestemmelse: „Med bøter eller med fængsel inntil 3 år straffes den, som i ord eller handling truer med et straffbart foretagende, der kan medføre højere straff enn 1 års hefte eller 6 måneders fængsel, under sådanne omstændigheder, at truselen er skikket til å fremkalle alvorlig frykt, eller som medvirker til sådan trusel“.

I modsætning til den danske § 266 og det svenske forslag indeholder den norske regel ingen udtrykkelig begrænsning m. h. t. beskaffenheden af den alvorlige frygt som truslen skal være egnet til at fremkalde. En ikke særlig streng begrænsning følger af reglen om at der skal være truet med en strafbar handling hvis strafferamme overstiger de i § 227 nævnte grænser. Med denne ejendommeligt formelle lovtæknik kræver det noget af et studium at blive klar over hvad man straffrit kan true med.

Det svenske udtryk „säkerhet till person eller egendom“ er formentlig bedre end det danske „liv, helbred eller velfærd“. Men forskellen er dog efter alle praktiske erfaringer uden betydning. Den danske bestemmelses anvendelsesområde ligger udelukkende indenfor ordene „liv“ og „helbred“. Under det sidstnævnte ord går frygt for grov vold.*)

Efter alle lovtæxter, bortset fra den finske som omfatter alle trusler om at begå forbrydelser, lægges der vægt på om truslen er *egnet til* at vække alvorlig frygt. I praxis vil det afgørende naturligvis normalt være om der faktisk er fremkaldt en sådan frygt. Men det er sikkert rigtigt at loven ikke bør binde afgørelsen til dette kriterium men muliggøre en mere objektiv bedømmelse af truslernes indhold og grovhed. Dette har bl. a. betydning i tilfælde hvor truslen er fremsat overfor en anden person end den som den er rettet mod.***) Denne situation er udtrykkelig omfattet af den danske og svenske lovtæxter og indfortolkes vistnok i den norske (jfr. *Rt 1950. 648*). Hvis en trusel mod en fra-

*) Efter strfl. § 119, stk. 1, straffes overfald på offentlig myndighed ved „vold eller trusel om vold“. Sml. § 264, stk. 3, om grov husfredskrænkelser.

**) Den svenske lovtæxter bruger udtrykket „den hotade“ om den der hører en trusel fremsat mod en fraværende trediemand.

værende fremsættes overfor en slægtning, en nabo eller en politibetjent, bør det næppe udelukke strafansvar at denne adressat er klog og koldsindig nok til ikke at blive alvorligt bange, såfremt truslen dog efter sin beskaffenhed er egnet til at fremkalde sådan frygt. Specielt når truende personer betragtes som potentielt farlige, er det klart at bedømmelsen af strafbarheden bør kunne frigøres noget fra den faktiske psykologiske virkning, som jo iøvrigt er svær at måle.

Med udtrykket *alvorlig* frygt tilkendes gives et objektivt krav som naturligvis er højst uskarpt men dog egnet til at vise at straffebestemmelsen ikke bør anvendes på alle trusler der kan virke skræmmende. De i praxis forekommende tilfælde synes at bekræfte at man bør se bort fra mindre grove trusler. Lovtexterne indeholder intet om at det skal dreje sig om en vedvarende frygt. Når den truede (fx ægtefælle) hurtigt besinder sig og erklærer at hun godt kan se at det ikke var så alvorligt ment, vil det dog efter dansk praxis ligge nær at slutte sagen uden tiltale.

I den norske bestemmelse er det udtrykkelig sagt — i den danske blot underforstået — at truslen kan foreligge i ord eller handling. I dansk praxis er der en mindre gruppe af tilfælde (ca. 5 %) hvor der er anvendt våben eller kniv uden at truende ord er gengivet i sagen.

Hvad forbrydelsens subjektive side angår, står det overalt fast at der kræves forsæt og at dette ikke indebærer krav om at truslen skal være alvorligt ment (d. v. s. båret af vilje til at iværksætte den), men kun at den truende skal forstå truslens evne til at fremkalde frygt. Det er givet at der herved skal tages hensyn til om den truende efter parternes omgangsformer havde grund til at regne med at hans ord ikke ville blive taget alvorligt.

I dansk ret er trusler undergivet *offentlig påtale* (§ 275). I Finland kræves begæring fra den truede. Dette er også hovedreglen i Norge, men anklagemyndigheden kan dog rejse tiltale uden begæring hvis almene hensyn gør det påkrævet. I svensk ret er trusler efter SL 15:23 undergivet privat påtale. Efter det nye forslag vil påtalen blive offentlig.

Privat påtale eller påtalebegæring må principielt være en forkert løsning ved et delikt hvor fareafværgende formål kan gøre sig gældende og hvor den truede kan være (eller føle sig) tvunget til at afstå fra retlige skridt. På den anden side er der ofte vægtige hensyn til den truede som taler for ikke at rejse tiltale. Et gennemført legalitetsprincip ville ikke egne sig for disse sager. I dansk strafferetspleje foretrækker man i almindelighed den af privat begæring uafhængige offentlige påtale af forbrydelser, praktiseret på fornuftig måde i henhold til reglerne om anklagemyndighedens skøn over påtalens nødvendighed. Truselssagerne tyder ikke på ulemper ved denne ordning. Det ville føles som en unødigt komplikation hvis man i disse sager skulle indhente påtalebegæring fra den truede. Det vil fremgå af det følgende at opportunitetsprincippet i et vist omfang anvendes med bevismangel som formel begrundelse.

III.

I det følgende behandles emnet på den måde at der først og fremmest gøres rede for truselskriminaliteten og den retlige reaktion overfor truende personer efter dansk praxis. Ved stor velvilje fra rigsadvokaturens side er der samlet et fyldigt materiale af pådømte og sluttede sager fra hele landet.*) Dette materiale er benyttet dels til en systematisk undersøgelse, hvis resultater foreligger i tabellerne nedenfor, dels som grundlag for en mere almindelig karakteristik af problemerne i truselssager. De utrykte afgørelser falder i to grupper: 1) 100 pådømte sager i hvilke de tiltalte er fundet skyldige i overtrædelse af § 266, og 2) 150 sager som er afgjort af anklagemyndigheden uden tiltale. Den sidstnævnte gruppe domineres af sager som er henlagt af statsadvokaterne i medfør af reglen om „bevisets stilling“, men hertil er føjet det ikke særlig store antal tiltalefrafald (14 sager) som har foreligget i det indsamlede materiale. Sager som er henlagt af politiet uden forelæggelse for statsadvokaten er ikke medtaget.

Når de to materialer er kommet til at bestå af runde antal sager, skyldes det praktiske hensyn i forbindelse med den omstændighed at det gennemgaaede antal sager var meget nær ved 100 og 150. I tabellerne er der konsekvent givet procenttal. I gruppe 1 er 10 % det samme som 10 sager, i gruppe 2 svarer 10 % til 15 sager. Materialet omfatter årene 1956—61; der er dog relativt få sager fra 1956 og 1961. Der er grund til at tro at materialet i alt væsentligt er repræsentativt, selvom visse områder, bl. a. København, er underrepræsenteret. Om de pådømte sager skal bemærkes at 100 sager næppe er meget mindre end det samlede antal sager i hvilke § 266 er citeret i årene siden 1956. Ifølge den officielle kriminalstatistik er § 266 i årene 1953—58 anvendt gennemsnitlig i ca. 18 domme årligt. Dette gennemsnit holder også stik når man alene ser på de sidste 10 år.

Først kommer der nu en række tabeller med kommentarer til belysning af de vigtigste faktorer vedrørende kriminalitet og gerningsmænd. Det bør understreges at man efter definitionen på de sluttede sager ikke kan læse tallene herom som oplysninger om skyldige men ikke domfældte personer. De vedrører personer mod hvem sigtelse har været rejst.

Hvem truer og hvem er truslerne rettet mod? Disse spørgsmål kan til dels besvares ved hjælp af tabel I. Der er kun registreret een truet person fra hver sag, fx hustruen hvor både hun og børnene er blevet truet. I godt 3/4 af alle sager — pådømte såvel som sluttede — var truslen kun rettet mod een person. „Iøvrigt“ omfatter personer som gerningsmanden kender (modsat „ubekendt person“) og som ikke kan henføres under de foregående rubrikker.

*) Der har også været indsamlet et stort antal sager om overtrædelse af § 265 (forbud mod forulempende henvendelser). Disse sager omtales nedenfor, men der er ikke medtaget nogen statistisk opgørelse.

Tabel I.
Fordeling efter forholdet til den truede.

	Pådømte sager	Sluttede sager
1) Hustru	19 %	37.4 %
2) Frasepareret	8 -	8.7 -
3) Fraskilt	3 -	1.3 -
4) Kæreste eller samleverske	5 -	5.3 -
5) Tidligere kæreste eller samleverske ..	16 -	10.0 -
6) Kvindelig bekendt	2 -	3.4 -
7) Rival	3 -	1.3 -
8) Barn	3 -	3.4 -
9) Far eller mor	3 -	2.3 -
10) Arbejdsgiver	5 -	0.7 -
11) Nabo	5 -	7.4 -
12) Ubekendt person	7 -	5.4 -
13) Iøvrigt	21 -	13.4 -
	100 %	100 %

Truselssagerne kan deles i to hovedgrupper. Den ene omfatter sager hvor truslen er udslag af en varig eller episodisk konflikt mellem mand og kvinde. Det drejer sig om tilfældene under punkt 1—7, ialt 56 % i de pådømte sager, 67 % i de sluttede. Men der er en ikke ubetydelig restgruppe hvor truslerne er rettet mod forældre, naboer, arbejdsgivere, arbejdskammerater, handlende, tjenestemænd eller ubekendte som mere eller mindre tilfældigt har pådraget sig gerningsmandens vrede. De hensyn som bestemmer anklagemyndighedens afgørelse om tiltale virker ind på sammensætningen af persongrupperne i pådømte og sluttede sager. Der er fx dobbelt så mange truede hustruer i de sluttede som i de pådømte sager, men færre tidligere kærester, arbejdsgivere og personer indenfor kategorien „iøvrigt“. En faktor som virker selektiv med henblik på tiltale er altså om det drejer sig om truede personer der står i en svagere eller mindre aktuel personlig kontakt med gerningsmanden. Rent bortset fra at bevis-situationen måske her ligger bedre, har disse personer en klarere interesse i at nyde strafferetlig beskyttelse. Betænelighederne ved at blande sig i forholdet mellem parterne er mindre.

En grov fordeling efter truslernes motiv, som ikke er gengivet her, viser at kriminalitetens baggrund i de største grupper af tilfælde kan karakteriseres som huslig uenighed, konflikt som følge af forudgående separation, mandens aktivitet for at få samlivet eller bekendtskabet genoptaget, hans reaktion på hustruens nylig ytrede ønske om at søge separation samt jalousi. Hertil kommer en stor gruppe tilfældige konflikter med gæster, naboer, forbigående o. s. v. Her finder man de ikke særlig talrige økonomiske motiver.

I 80—85 % af tilfældene har den truede eller mindst een af flere truede været til stede. I restgruppen drejer det sig om skriftlige eller telefoniske trusler eller om trusler fremsat overfor en anden end den de var rettet imod.

Tabel II viser først en inddeling efter *truslernes ydre form*. Det er tydeligt at de pådømte er de groveste. Der er anvendt trusel med skydevåben eller kniv i halvdelen af tilfældene; i sluttede sager er det kun en trediedel. Det skal tilføjes at der i en del af domssagerne er dømt for vold udøvet ved samme lejlighed. Disse tilfælde er rubriceret under verbale trusler, hvis der ikke er øvet vold *samtidig* med at truslen er fremsat.

Tabel II.
Fordeling efter truslens ydre form og spirituspåvirkning.

	Pådømte sager			Sluttede sager		
	spir.	÷ spir.	ialt	spir.	÷ spir.	ialt
Ord direkte	18	12	30	20.0	29.3	49.3
Telefonisk	2	—	2	—	2.7	2.7
Ord plus skydevåben .	6	12	18	3.3	4.7	8.0
Ord plus kniv	17	9	26	8.0	9.3	17.3
Ord plus greb	7	3	10	4.0	6.0	10.0
Våben eller kniv alene	2	3	5	4.7	2.0	6.7
Truende holdning	1	—	1	0.7	0.7	1.4
Skriftlig	—	8	8	—	4.0	4.0
Andet	—	—	—	—	0.6	0.7
	53	47	100 %	40.7	59.3	100.0 %

Tabel II viser endvidere hvor ofte der er forekommet *spirituspåvirkning*. I en del sager har rapporterne ikke givet noget særlig godt grundlag for denne inddeling. Tallene for spirituspåvirkning kan betragtes som minimumstal (der er fx 5 domfældte spiritusmisbrugere om hvem der ikke har foreligget fyldestgørende oplysning om spirituspåvirkning på gerningstiden). Tallene er høje, navnlig for de pådømte sager (53 %). De svarer vel nærmest til hvad man ville finde i et materiale af voldsforbrydere.*) Der er en betydelig forskel mellem to af de nedenfor omtalte kriminalitetsgrupper: af 43 personer dømt alene for trusler var 40 % spirituspåvirkede; hos personer dømt tillige for vold (ialt 27) var procenten 74.

I relation til aldersinddelingen spillede spirituspåvirkning blandt de domfældte en særlig stor rolle hos de 30—39 årige (72 %), medens det i sluttede sager var de 25—29 årige og de 40—49 årige der hyppigst var påvirkede.

Om forholdet mellem truslens form og spirituspåvirkning kan der vistnok ikke drages almindelige slutninger af de ret små tal.

I tabel III er inddelingen efter *kriminalitet* foretaget på den måde at der foruden (1) rene domme efter § 266**) er udskilt et par grup-

*) Sml. *Karl O. Christiansen* i Alkoholkommissionens afsluttende betænkning (Betænkning nr. 264, 1960) p. 106—07.

**) Hertil regnes også nogle få domme hvor § 266 foreligger sammen med udpræget underordnede forseelser (fx politivedtægt) eller sammen med forhold som består i trusler (§ 260) eller i overtrædelse af tilhold (§ 265) overfor den som også var genstand for trusel efter § 266.

per af kombineret kriminalitet: (2) § 266 plus vold (og evt. andet men ikke ejendoms kriminalitet), (3) § 266 plus ejendoms kriminalitet (og evt. andet men ikke vold) samt (4) § 266 plus både volds- og ejendoms kriminalitet (og evt. andet). Den rest (5) som falder udenfor disse grupper omfatter kun syv tilfælde.

Over sigten viser at materialet kun indeholder et mindretal af rene truselssager (43 %). Der har i halvdelen af alle pådømte sager foreligget en kombination med vold og/eller ejendoms kriminalitet, hyppigst med vold (en trediedel af sagerne). I langt de fleste tilfælde — en fjerdedel af samtlige sager — er den pådømte vold udøvet i forbindelse med truslerne (d. v. s. ved samme lejlighed); dette fremgår ikke af tabellen. Der er ingen tvivl om at det i mange tilfælde er vold, tyveri o. s. v. der er den groveste kriminalitet og årsag til tiltalerejsning.

Tabel III.
Fordeling efter kriminalitetstype og alder.

	§ 266 rent	plus vold	plus ejend. forbr.	plus vold & ejend.	plus andet	dom- fældte ialt	sluttede sager ialt
15—17 år	2	—	—	—	—	2	6.0
18—20 år	4	1	3	1	1	10	2.6
21—24 år	6	3	5	1	1	16	14.0
25—29 år	5	4	3	1	—	13	16.7
30—39 år	13	11	2	1	2	29	26.7
40—49 år	8	3	4	1	3	19	20.7
50—59 år	4	3	1	—	—	8	11.3
mindst 60 år	1	2	—	—	—	3	2.0
	43	27	18	5	7	100 %	100.0 %

De sluttede sager kan ikke inddeles på samme måde. I henved 10 % af tilfældene er der besluttet tiltalefrafald m. h. t. vold samtidig med at truselssagen er sluttet på bevisets stilling. I langt de fleste sager har der ifølge de benyttede akter kun været tale om sigtelse for trusler, men mange anmelderinder har omtalt voldsanvendelse, og der er utvivlsomt i ægteskabelige forhold en betydelig skjult volds kriminalitet som kunne have sat procenten for vold i vejret både ved pådømte og sluttede sager.

Skønt trusler som regel er en form for fysisk aggression eller optræder i forbindelse med egentlig vold, er det interessant at bemærke en type af trusler der ligger på et mere „intellektuelt“ plan. Det drejer sig om skriftlige trusler, undertiden i forbindelse med andre forulempelser i brevform, navnlig blufærdighedskrænkelser og ærefornærmelse.

(96) Den 41 årige T blev dømt for en række forulempelser der alle var iværksat gennem breve. Han havde herved overtrådt et tilhold overfor den fraseparerede hustru (§ 265), injurieret hende, en anden kvinde og beboerne i en ejendom (bagvaskelse, § 268), gjort sig skyldig i forsøg på ulovlig tvang i form af trusel

om at fremsætte sigtelser for at få samkvemsret med barnet (§ 260) og endelig overfor en tidligere arbejdsgiver gjort sig skyldig i tilholdsovertrædelse, blufærdighedskrænkelse, ærefornærmelse og trusler. Iflg. RR var T ikke sindssyg men karakterologisk umoden, havde i en årrække frembudt symptomer på angstneurose men var næppe farlig for retssikkerheden. Han blev dømt til at undergives psykiatrisk behandling på sindssyge-hospital.

Tabellen viser også fordelingen efter *alder* på afgørelsens tidspunkt. Billedet er nogenlunde ensartet for pådømte og sluttede sager. Der er meget færre unge end man er vant til at se i opgørelser over kriminelle, specielt i materialer som domineres af ejendomsforbrydere. Få er under 21 år. Grupperne 21—29 og 30—39 år er nogenlunde lige store (hver ca. 30 %), og grupperne over 40 år er tilsammen ligeså store, med tyngdepunkt i gruppen 40—49 år. Det er altså gennemgående folk i moden alder der sigtes eller dømmes for trusler. Over halvdelen af de dømte har imidlertid haft tidligere straffesager, se herom nedenfor.

Ved fordeling efter forbrydelsesart bliver de absolutte tal i hver aldersgruppe meget små. De to største undergrupper lagt sammen giver 24 personer — altså en fjerdedel — i alderen 30—39 år som er dømt for trusler alene eller i forbindelse med vold.

Hvis tiltalefrafaldene havde været lagt til dommene, ville der være fremkommet et større tal for unge under 18 år. Der var 8 tiltalefrafald i sager mod unge under 18 år, heraf fem 15 årige. De unges kriminalitet er ofte præget af alderstrinnet: skriftlige og telefoniske udtalelser af let puerilt indhold, trusel om at skyde en fader der ikke vil bevilge en knallert etc.

Strafbare trusler er ikke noget der ligger for *kvinder*. Deres trusler er færre, mindre grove og mindre egnede til at tages alvorligt end mændenes. Der var kun een kvinde blandt de 100 domfældte, kun seks blandt de 150 hvis sager blev sluttet.

En fordeling efter de sigtedes *erhverv* viser at de største grupper er følgende (sluttede sager anføres i parentes):

Arbejdsmænd	36 %	(32.7 %)
Arbejdere iøvrigt	10 %	(11.4 %)
Expedienter og medhjælpere	10 %	(6.0 %)
Håndværkssvende	9 %	(12.7 %)
Landbrugsmedhjælpere	8 %	(4.0 %)
Fiskere og sømænd	7 %	(3.3 %)

Det giver ialt 80 % (70 %); resten fordeler sig på smågrupper på hver et par procent (selvstændige håndværkere, handlende og landmænd m. v.). En beslægtet inddeling i fire *socialle klasser*^{*}) viser følgende: underklasse 37 % (33.1 %), lavere mellemklasse 56 % (57.1 %), højere mellemklasse 6 % (5.1 %), overklasse 0 %. En nøjere undersøgelse ville formentlig vise en større procent for den laveste klasse.

^{*}) Ad modum *Karl O. Christiansen*, Landssvigerkriminaliteten i sociologisk belysning (1955) p. 271.

Der er dog grund til at være opmærksom på at det her drejer sig om anmeldte trusler. Det er tænkeligt at der med højere social klasse følger større tilbageholdenhed med at gå til politiet i den slags anliggender.

Om de domfældte lovovertræderes *mentale forhold* skal først bemærkes at der i 69 % af sagerne forelå brugbare lægelige oplysninger, heraf 44 udtalelser fra retslægerrådet. Allerede disse tal understreger materialets koncentration om et personlighedsmæssigt påfaldende klientel. Blandt de sluttede sager var der i 75 % af tilfældene ingen lægeerklæring til rådighed. I tabel IV vises en klassifikation efter lægeerklæringernes indhold.

Tabel IV.
Fordeling efter psykiatrisk karakteristikk og kriminalitet.

	§ 266 rent	§ 266 plus andet	dom- fældte ialt	sluttede sager
Sindssyg	5	8	13	1.3
Åndssvag	1	—	1	0.7
Sinke	—	1	1	—
Psykopat	6	5	11	4.0
Psykopatisk præget	3	12	15	4.0
Neurose, uligevægt etc. ..	8	10	18	12.7
Spiritismisbrug eneste afvigende træk	2	4	6	—
	25	40	65	22.7
Intet at bemærke	3	1	4	2.6
Lægeerklæringer ialt	28 %	41 %	69 %	25.3 %

Klassifikationen er foretaget således at hver person kun er anført under den kategori der må anses som den vigtigste. Under „psykopatisk præget“ er medtaget dels tilfælde hvor mentalerklæringen anvender netop dette udtryk, dels tilfælde hvor det iøvrigt er klart at der er konstateret karakterafvigelser. Under „neurose, uligevægt etc.“ er medtaget tilfælde som af lægerne er karakteriseret ved neurose, nervøs spænding, uligevægt, tilbøjelighed til affektreaktion eller depressiv forstemning etc. Nogle af disse tilfælde kunne have været rubriceret blandt karakterafvigelser. Intet tilfælde er medtaget alene på grundlag af oplysning om at handlingen må anses som en affektreaktion. Under „spiritismisbrug“ er kun medtaget tilfælde som er karakteriseret i en mentalerklæring og ikke omfattet af nogen af de foregående grupper (se iøvrigt nedenfor).

Det er bemærkelsesværdigt at der hos to trediedele af alle domfældte er konstateret mindst een af de former for unormalitet som omfattes af tabellen. Inddelingen efter kriminalitet sondrer kun mellem § 266 rent og § 266 sammen med anden kriminalitet. I det samlede materiale bestod disse grupper af henholdsvis 43 og 57 %. Når disse tal sammenholdes med tabellen vil det ses at unormalitet forekommer

lidt hyppigere ved kombineret kriminalitet end ved rene trusler (70 % mod 58 %).

Der har foreligget lægelige oplysninger i ca. 25 % af de sluttede sager, og der er konstateret unormalitet i næsten alle tilfælde. Selvom man må tage afstand fra den opfattelse at mentalundersøgelse eo ipso bevirker psykisk unormalitet, er det sikkert at en mere udstrakt anvendelse af undersøgelser ville få tallene til at stige. Selv i truselssager der tager sig forholdsvis banale ud foreligger der i vidt omfang personlighedsmæssige afvigelser.

Der findes en betydningsfuld gruppe som man ikke kommer på nært hold gennem en undersøgelse som denne. Det drejer sig om tvangsindlæggelse eller tvangstilbageholdelse af sindssyge i henhold til loven af 1938 om sindssyge personers hospitalsophold. De udtalelser eller handlinger som får pårørende eller andre til at gribe ind har i en del tilfælde karakter af trusler.*) Hvis det strax ved henvendelsen til politiet er klart at det drejer sig om foranstaltninger i henhold til sindssygeloven, behandles sagen af ordenspolitiet, og der startes ikke nogen kriminel sag om trusler. Alligevel er der ifølge tallene ovenfor betydelige grupper af unormalitet som falder indenfor den kriminelle retsplejes rammer.

Det blev nævnt at *spiritusmisbrug* kun er medtaget i tabellen når lægeerklæringen nævner dette som eneste karakteristik. En opgørelse over *alle* pådømte tilfælde viser at der ved lægeerklæring er antaget spiritusmisbrug i 31 % af tilfældene; 14 personer var forfaldne til drukkenskab og 17 viste misbrug iøvrigt. Tallene ville stige hvis alle 100 var mentalundersøgt. I relation til aldersinddelingen forekom spiritusmisbrug særlig hyppigt hos de 25—40 årige (43 %), næsten ikke blandt personer over 50 år (men her var henved halvdelen psykisk unormale). Benytter man inddelingen efter kriminalitetsform var procenten for misbrug i rene truselssager 23.3, i sager om kombineret kriminalitet 36.8, altså en større forskel end m. h. t. unormalitet iøvrigt. Der er næppe tvivl om at man gennemgående finder de mest uharmoniske forhold til spiritus hos dem der dømmes både for trusler og anden kriminalitet.

I sluttede sager er der kun konstateret spiritusmisbrug i 5 % af tilfældene. Men der forelå jo kun lægelige oplysninger i en fjerdedel af sagerne.

Opgørelsen over den *kriminelle fortid* i tabel V er begrænset til de mest relevante oplysninger. Kun straffelovskriminalitet er registreret.

*) Farlighedsindikationen er efter sindssygelovens § 2, stk. 2 (jfr. § 8, stk. 1) at „den syge er farlig for sig selv eller andre“. Ved siden af faren for selvmord omfatter bestemmelsen „aktuel fare for person, herunder også trusler om legemlig vold, brandstiftelse o. l. af en sådan karakter, at man med rimelighed må befrygte, at den sindssyge kan bringe dem til udførelse når som helst“ (Retslægerådets opfattelse i *RRÅ 1956.20*, tiltrådt af Justitsministeriet; sml. *Helweg*, Den retslige psykiatri, 2. udg., 1949, p. 92).

Tabel V.
Fordeling efter tidligere kriminalitet og forbrydelsesart.

	§ 266 rent	§ 266 plus andet	dom- fældte ialt	sluttede sager
Indenfor 10 år: 1 dom	9	13	22	11.3
” ” : 2 domme	3	6	9	2.7
” ” : 3 ”	2	5	7	2.7
” ” : mindst 4 domme	1	4	5	1.3
Dom mindst 10 år tilbage	2	7	9	9.3
Tiltalefrafald og børneforsorg	2	1	3	2.0
Tidligere kriminalitet	19	36	55	29.3
Ingen tidligere kriminalitet	24	21	45	70.7
	43 %	57 %	100 %	100.0 %

Der er set bort fra bøder, og tiltalefrafald mod børneforsorg er kun medtaget hvor der ikke foreligger domme (næstsidste rubrik).

Hos 55 % af de domfældte har der været tidligere straffelovskriminalitet, medens 45 % er ustraffede. Som man ville vente er procenten af helt ustraffede størst blandt dem der kun er dømt for trusler: 55.8 % mod 36.8 %. På den anden side må det bemærkes at der dog er et betydeligt antal forstraffe i de rene truselssager. Det indicerer at de pågældende — skønt kun få af dem er recidivister på truselsområdet — har en sådan social og personlighedsmæssig baggrund at truselskriminaliteten ikke er et isoleret fænomen i en ellers normal sammenhæng.

Indenfor den kombinerede kriminalitet var der, som vi har set, oftere sammenstød med voldsforbrydelser end med ejendoms kriminalitet (27 og 18 tilfælde). Det er imidlertid interessant at se at ejendomsforbrydelserne spiller en langt større rolle end voldsforbrydelserne indenfor forstraffene. De 55 personers forstraffe fordeler sig således:

Kun ejendoms kriminalitet	30
Kun volds kriminalitet	4
Både volds- og ejendoms kriminalitet	8
Voldskriminalitet plus andet	1
Ejendoms kriminalitet plus andet	2
Kun andet	10
	55

Den dominerende ejendoms kriminalitet betyder at trusler, evt. i forbindelse med vold eller andet, har en baggrund som — hvis den er kriminel — i langt de fleste tilfælde er præget af ejendoms kriminalitet. Vi mangler større undersøgelser til belysning af hvor hyppigt og i hvilke former kriminelle levnedsløb er præget af flersidig kriminalitet, herunder hvor hyppigt volds mænds sociale baggrund er præget af ejendoms kriminalitet. Der er vel ikke tvivl om at visse personlighedsdefekter og visse former for forringet social standard kan præge

det almindelige adfærdsmønster således at der let følger både volds- og ejendoms kriminalitet. Når der i det samlede materiale kun var 5 % som i sidste omgang blev dømt for både volds- og ejendoms kriminalitet, er forklaringen den at dommene kun omfatter nogenlunde samtidige forhold som er opklaret under samme sag. Dette siger intet om hvorledes flere slags kriminalitet veksler over længere tid.

I de sluttede sager har oplysningerne om kriminel fortid ikke altid været de bedste. Trods denne mangel er der i henved en trediedel af alle tilfælde konstateret tidligere kriminalitet.

Vi udskyder foreløbig nærmere oplysninger om anvendelsen af straffe og andre retsfølger i de 100 pådømte sager. Til orientering skal blot nævnes at sagerne falder i tre hovedgrupper: (1) 35 særforanstaltninger (herunder betinget dom med vilkår om alkoholistbehandling), (2) 39 ubetingede frihedsstraffe, og (3) 26 bødedomme og betingede domme. Det fremgår allerede heraf at der er et stort antal relativt komplicerede tilfælde.

IV.

Det er en forholdsvis lille del af truselssagerne der giver anledning til tiltale og dom. De fleste sluttet „på bevisets stilling“ (jfr. rpl. § 723: fordi det skønnes „at undersøgelsen ikke kan ventes at føre til, at en person findes skyldig til straf“). I disse sager er det dog ikke så sjældent opportunitetshensyn der er afgørende. I ca. en fjerdedel af de her undersøgte sager må der skønnes at have været god mulighed for at gennemføre en straffesag, fordi der har været flere truede eller vidner iøvrigt, eller fordi truslen har været skriftlig, tilstået af sigtede eller gentaget overfor politiet. Når man foretrækker at slutte sagen på bevisets stilling, hænger det sammen med at sager efter § 266 ikke hører til dem som en statsadvokat kan afslutte på egen hånd ved tiltalefraval. Det synes hensigtsmæssigt og ubetænkeligt at optage mindre grove trusler blandt de lovovertredelser som efter bekendtgørelsen af 1957 ikke kræver forelæggelse for rigsadvokaten.

Både bevismæssige og menneskelige hensyn gør sig mest udpræget gældende i sager om trusler mod ægtefæller.

Optrinnet finder sædvanligvis sted inden døre. Politiet tilkaldes af eller modtager personlig henvendelse fra den truede kvinde. I nogle tilfælde er det naboer eller pårørende der griber ind. Den første kontakt med politiet er ofte præget af dramatik og oprørte følelser. Det væsentlige for politiet er at skønne om der er fare på færde og at fæstne de oplysninger som bestemmer om der er grundlag for anholdelse, fængsling og tiltale. Politiet skal beskrive hvad der er at iagttage med hensyn til knuste ruder eller møbler, legemlig overlast, skydevåben eller brødknive, ophidselse eller spirituspåvirkning hos de implicerede o. s. v. Især må man ved gentagne afhøringer forsøge at nedfælde parternes forklaringer. Der er vel ingen tvivl om at politiet ofte opfatter disse sager som trivielle og bevismæssigt håbløse. På den anden side giver det benyttede materiale det indtryk at politiet arbej-

der med grundighed og tålmodighed og lader parterne forstå at man gør noget ved anmeldelsen. Det er exceptionelt at finde en så fåbelig bemærkning som i en rapport hvor hustruen — der var flyttet tilbage til manden — blev „gjort bekendt med, at hun, hvis hun senere vil gøre anmeldelse mod sin mand, næppe vil blive taget alvorligt“.

Det er klart at sagerne gennemgående er bevismæssigt vanskelige. Parterne har som oftest været alene. Sigtedes forklaring giver i de fleste tilfælde ingen støtte for en domfældelse men kan tværtimod på en meget rimelig måde fortolke de anvendte ord og optrinnets enkeltheder over på et forholdsvis dagligdags plan. Det er, som en række domme viser, ikke udelukket at domfælde på grundlag af kvindens forklaring alene, når den virker troværdig. Men sagerne frembyder jævnlig den ejendommelighed at kvindens første forklaring ikke fastholdes. Når hun tænker nærmere over det passerede — bl. a. ved at få mandens forklaring foreholdt —, eller når hendes følelser overfor ham er blevet mere normale, bliver hendes forklaring vigende.

Selvom sagen i og for sig skønnes gennemførlig vil det ofte være klart at en straf er malplaceret og højst sandsynligt vil gøre mere skade end gavn. Straffesagen er en indblanding i forholdet mellem to mennesker som mest muligt bør have lov at ordne deres personlige konflikter selv. Ofte er trusler og endog vold kun underordnede episoder i et fællesskab hvis positive værdier er langt overvejende. Når parternes følelser kan bære en fortsættelse af samlivet, i hvert fald forsøgsvis, skal man være forsigtig med at komme udefra med retlige domme som kan slå forholdet i stykker eller belaste det unødigt. Det får let den følge at ansvaret inter partes placeres hos hustruen. Af de følgende eksempler viser det første en forholdsvis kompliceret baggrund, de øvrige er mere ordinære sager blandt de mange som fører til en forsoning, skønt langtfra altid til en virkelig happy ending.*)

(325) R anmeldte den 45 årige T for trusler mod R og T's hustru. Baggrunden var følgende. R og fru T havde kendt hinanden fra tiden før hendes ægteskab med T. De havde en søn på 23 år, og der bestod stadig et forhold imellem dem. 14 dage før anmeldelsen var T blevet klar over at hans kone var på besøg hos R. Han øvede vold mod R, som imidlertid ikke ville gå til politiet, da han fandt T's reaktion forståelig. Nu havde T altså fremsat trusler, og fru T udtalte at hun ville flytte sammen med R. To dage senere var det dog uvist hvad hun ville; T var blevet syg. En uge senere blev T afhørt og erkendte delvis. Nu var fru T blevet syg. En måned senere havde fru T igen taget ophold hos sin mand. R var blevet indlagt med dårlige nerver. Han havde samvittighedsnag og ville under ingen omstændigheder vidne mod T. — Det er indlysende at disse mennesker var tilstrækkeligt plaget af deres personlige problemer og at de strafbare trusler — selvom de måtte være beviselige — var en ubetydelig episode i sammenhængen.

*) Til referaterne i det følgende bemærkes at *T* betyder tiltalte (sigtede), *H* hustru, *LR* landsret, *RR* Retslægerådet og *DF* Dansk Forsorgsselskab.

(348) Den 40 årige T havde, da hustru og datter barrikaderede en dør, hugget en øxe i døren og udtalt at han nok skulle få ram på dem med øxen. Da han lidt senere gik udenfor, undslap de gennem et vindue. H havde flere gange ønsket separation, men T havde ifølge hendes forklaring fruct hende til at komme tilbage. Samlivet blev også denne gang genoptaget. H oplyste at T havde bedret sig og ikke længere drak. Spørgsmålet om separation var stillet i bero. Sagen blev afgjort ved rigsadvokatens tilfalefrafald. T havde været fængslet i 14 dage.

(324) Den 46 årige T havde i beruset tilstand ved nattetid truet hustruen med en brødkniv. Hun havde et par dage forinden fremsat separationsbegæring. Ved ny afhøring den samme dag udtalte H at anholdelsen formentlig havde været en lærestreg for T og at hun var villig til at tage imod ham. To dage senere, da en betjent kom for at aflevere brødkniven, oplyste de begge at samlivet forløb „efter omstændighederne tilfredsstillende“.

(216) En 37 årig slagtersvend T blev 5/11 anmeldt af hustruen for voldelige trusler. Hun havde indgivet separationsbegæring en uge før, og T ville have hende til at trække den tilbage. 9/11 blev der meddelt ham advarsel efter § 265. Dagen efter oplyste en ven af T at han havde erfaret fra H at T var ventet hjem i familiekredsen „til kaffe og efterfølgende middag med andesteg“, men T ønskede ikke at give efter for fristelsen så længe H ikke ville sige med rene ord at hun ønskede tilholdet tilbagekaldt. To dage senere oplyste H at de havde aftalt at fortsætte.

(270) Den 35 årige T blev 18/3 anmeldt af hustruen for vold og trusler. Fem uger senere oplyste H at de var flyttet sammen. Men, tilføjede hun, det var jo ikke sikkert at det gik, og hun ville derfor ikke trække anmeldelsen tilbage. Ifølge rapporten blev hun da gjort bekendt med „at det var stridende mod sund fornuft, at hun først anmeldte sigtede for vold og derefter flyttede tilbage til ham og genoptog samlivet. Anmelderinden erklærede, at hun nu ville blive hos sigtede ..., og så måtte hun afblæse sagen“.

Men naturligtvis: jo mere man betænker sig på at gribe ind i parternes forhold, desto lettere kommer man til at forsømme noget i de tilfælde hvor en hårdere kurs kunne have gjort nytte ved at korrigere ægtemanden eller bidrage til en tiltrængt opløsning af ægteskabet. Det er imidlertid en vanskelig sag for politi og anklagemyndighed at anstille beregninger herover; man veed som regel for lidt. Den gifte kvindes strafferetlige beskyttelse er formentlig alt i alt svag. Udenfor det materiale vi her har at gøre med behandler politiet et stort antal sager om „husspektakler“, d. v. s. voldssager hvor trusler enten slet ikke er nævnt eller kun mere perifert. Sådanne sager henlægges i stort tal. Vi har altså kun fat på een side af det sociologiske spørgsmål om vold, hærværk, misbrug af økonomisk rådighed, udsmidning af lejligheden og andre overgreb af ægteskaber. Ved giftermålet underkaster kvinden sig i væsentlig grad mandens faktiske magtstilling og de normer som dikteres af hans vaner og temperament. Ikke sjældent gælder den norm som en sigtet ægtemand gav udtryk for under en

afhøring: „Hvis man ikke må tæve sin kone, hvor er vi så henne, hr. politiadvokat?“*)

Vi har her afmalet ægtemændene i mørke farver og er gået let henover det faktum at hustruerne ikke generelt er uden skyld, ejheller altid aldeles forsvarsløse. Det skal også fremhæves at man ikke altid slutter de sager i hvilke ægtefællerne er blevet forsonede. Der findes blandt de 100 pådømte sager en halv snes stykker af denne type. De fleste er endt med betingede domme.

I truselssagerne åbnes døren til mange af de disharmoniske hjem som kriminologerne interesserer sig for som årsag til ungdomskriminalitet. I *H. Kjems'* undersøgelse af et børneværns Klientel, som bl. a. var bemærkelsesværdig ved forsøget på at karakterisere den emotionelle atmosfære i hjemmene, nævnes som en første hjemtype — forefundet i ikke mindre end 20 % af ialt 197 tilfælde — „det åbent aggressive hjem“, hvor det mellem ægtefællerne og i forhold til børnene kommer til slagsmål og grove afstraffelser.***) Kjems fremhæver at aggressionerne ofte er kombineret med spiritusmisbrug og at der selv i disse hjem er perioder med hygge og gemytlighed. Truselssagerne viser det samme. Ofte understreger hustruen at sigtede holder meget af børnene og er verdens bedste mand når han er ædru.

Hvorledes kan det iøvrigt være en adækvat og fra et præventivt synspunkt positiv reaktion at slutte sagen uden tiltale?

Man har lov at regne med at der gennemgående er en præventiv, sanerende virkning forbundet med at politiet overhovedet blandes ind i sagerne, foretager afhøringer, formaner sigtede o. s. v. Frihedsberøvelse anvendes i form af anholdelse — ofte opretholdt i 2—3 dage — eller kortvarig fængsling. I dette tidsrum kan akut fare afværges, vrede lægge sig, nyttig eftertanke indtræde og sagen efterforskes. Hertil kommer eventuelt dom eller bødevedtagelse for overtrædelse af politivedtægt eller våbenlov (ialt godt 10 % af de undersøgte sluttede sager), børneforsorg, tvangsendlæggelse m. v.

Afgørelser om tilsyn og alkoholistbehandling forekommer praktisk talt ikke. Sådanne foranstaltninger kan kun pålægges i forbindelse med tiltalefrafald, og som nævnt sluttet sagerne mest på bevisets stilling. Der var måske grund til at være mere opmærksom på muligheden af at etablere forsorg og behandling i tilfælde hvor den for tiltalefrafald nødvendige tilståelse kan opnås. Vigtigere vil det dog sikkert

*) Citeret efter *A. M. Heiberg*, Klø og kærlighed, Berlingske Tidende 29. november 1960.

**) Se *Den tilpasningsvanskelige ungdom* (1952) p. 230. — I en vægtig engelsk undersøgelse fra et opdragelseshjem, *D. H. Stott's Delinquency and Human Nature* (1950), ofres megen opmærksomhed på forældrestridigheders virkninger på børnene (se bl. a. kap. IV). Forf. har iøvrigt specielt interesseret sig for en form for trusler som falder udenfor de her behandlede, nemlig den plagede mors trusel om at forlade hjemmet (se bl. a. p. 71—72 og 110—13). Disse trusler er iflg. forf. en væsentlig faktor ved at akcentuere barnets følelse af usikkerhed og manglende beskyttelse.

fortsat være at benytte sigtelsen og anholdelsen som anledning til at søge frivillig afvænningsbehandling indledet eller genoptaget. Spiritusproblemerne er meget store i de sluttede sager, og der findes en gruppe af tilfælde hvor sagens afslutning giver løfter om en vending til det bedre i kraft af en lempelig hjælp til alkoholistbehandling, navnlig i byer hvor politiet har særlig gode muligheder for at samarbejde med klinikker.

(307) Den 30 årige ustraffede T havde den 8/9-59 i beruset tilstand under et skænderi med H taget en dolk frem og holdt den på en truende måde. Hun blev bange og gik til politiet, men udtrykte næste dag ønske om at der ikke skete videre, bortset fra at T burde fortsætte en antabusbehandling. T lovede bedring og blev dimitteret. 9 dage efter anmeldelsen oplyste alkoholklinikken at T var begyndt på behandling i april samme år men havde haft tilbagefald 25/7 og igen 8/9, altså den dag han truede H. Nu mødte han igen. Han var pæn og ordentlig når han var ædru, men drak når noget gik ham imod. Sagen blev henlagt af statsadvokaten 28/9. Et par måneder senere oplyste klinikken at T's forhold havde været upåklagelige og at han ville fortsætte.

(308) T indfandt sig 8/8-58 i beruset tilstand i politivagten svingende med en brødkniv, idet han udtalte at han ville dræbe H. Hun blev afhørt, var meget bange og oplyste at T ofte havde truet med at dræbe hende. For tiden holdt hun sig skjult for ham. En læge udtalte samme dag at der ikke var indikationer for tvangsindlæggelse; en afvænningsbehandling anbefalede. T blev ifølge rapporten „løsladt på vilkår af, at han straks i dag påbegynder en antabuskur og fortsætter hermed indtil videre. Dette erklærede anholdte sig indforstået med. Anh. er endvidere gjort bekendt med at såfremt han ikke overholder antabuskuren, eller han påny truer eller generer sin kone, vil han omgående blive anholdt. Anh. erklærer sig indforstået hermed.“ (Vilkåret savner hjemmel men har vel været psykologisk hensigtsmæssigt.) Alkoholklinikken blev underrettet og en kur påbegyndt. 29/8 meddelte man at T havde skaffet sig arbejde og passede kuren. H oplyste at deres separationsforhandlinger var stillet i bero og at hun ikke ønskede videre foretaget. T vedtog en bøde efter politivedtægten i anledning af optrinet på politistationen.

Også psykiatriske behandlingsproblemer klares undertiden på frivilligt grundlag, når sagen sluttes på bevisets stilling og der ikke er mulighed for tvangsindlæggelse.

En ret almindelig fremgangsmåde i truselssager består i at give et *tilhold* i medfør af strfl. § 265 der lyder således: „Den, der krænker nogens fred ved trods forud af politiet given advarsel at trænge ind på ham, forfølge ham med skriftlige henvendelser eller på anden lignende måde forulempe ham, straffes med bøde eller hæfte indtil 6 måneder“. Denne advarsel meddeles altså af politiet. Overtrædelser behandles som politisag.*)

*) I den norske strfl. er i 1955 indføjet en lignende bestemmelse (§ 390 a, sml. Ot. prp. nr. 41, 1954): „Den som ved skremmende eller plagsom opptreden eller annen hensynsløs adferd krenker en annens fred eller medvirker hertil straffes med bøter eller fengsel inntil 6 måneder“. Straf forudsætter således ikke en forudgående advarsel.

Fraseparerede hustruer udgør den største gruppe af forulempede personer. Det kan løseligt anslås at mellem halvdelen og to trediedele af alle tilhold gives til beskyttelse af fraseparerede, fraskilte og tidligere kærester. I restgruppen finder man — ligesom i truselssager — naboer, tidligere kolleger eller arbejdsgivere, forretningsdrivende o.s.v. Blandt de skyldige synes kvinder stærkere repræsenteret end i truselssager. Aldersmæssigt er der i endnu højere grad end ved trusler en koncentration om grupperne over 30 år, ganske særligt de 40—50 årige.

Mange andre forhold end trusler kan begrunde tilhold eller blive påtalt som overtrædelser. Det relevante kriterium er efter loven at der sker en *forulempelse*. Meget ofte drejer det sig om personlige, skriftlige eller telefoniske henvendelser der kun er forulepende i kraft af selve den uønskede kontakt med gerningsmanden, fx hvor han gang på gang spørger den fraseparerede hustru eller tidligere kæreste om det ikke kan blive godt igen, eller hvor han sender serier af brevkort med kortfattede, stereotype hilsener. Mere direkte forstyrrende er krænkelser som består i at banke på ruder, telefonere ved nattetid, trænge sig ind i lejligheder trods modstand eller bruge fornærmelig eller højtrøstet tiltale. Truende udtalelser er næppe forekommet i mere end ca. en fjerdedel af de sager som er benyttet i forbindelse med denne undersøgelse; her medregnes trusler som klart falder udenfor området for § 266. Men ofte kan der ligge en udtalt trusel i henvendelser der tager sig ret harmløse ud.

Trusler kan altså udgøre en overtrædelse af et tidligere meddelt tilhold og bevirke tiltale efter § 265 (evt. tillige § 266). Der er ikke fundet mange eksempler herpå blandt de sluttede truselssager, men det er dog værd at bemærke at tilholdet giver grundlag for at skride ind i nogle sager hvor der ikke kan blive tale om at anvende § 266.

Af større interesse er det at trusler jævnlig giver anledning til et tilhold efter § 265. Blandt de 150 sluttede truselssager som er gennemgået var der 20 i hvilke man brugte denne fremgangsmåde. Blandt de 100 pådømte sager var der 10 som gav anledning til tilhold (og 10 andre domfældte havde overtrådt tidligere tilhold). Når tallene ikke er større hænger det sammen med at man ikke kan benytte tilhold hvor parterne allerede har fundet sammen eller ventes at ville gøre det, eller hvor det stiller sig tvivlsomt om politiet har grundlag for at modarbejde kontakt mellem parterne. Der skal heller ikke gives tilhold hvor det er overflødigt, fx fordi truslen har forbindelse med en tilfældig kontakt. Det er ikke altid let at afgøre om de praktiske forudsætninger er opfyldt. Ikke så sjældent ser man tiden an før man træffer afgørelsen. Det almindelige indtryk af praxis i truselssager er at man snarere giver for få end for mange tilhold. Vel kan man ikke tillægge disse advarsler nogen mirakuløs effektivitet, men de er ikke generelt virkningsløse, og politiet kan i det mindste herved markere at man er villig til at yde en form for beskyttelse. Den drabssag som blev refereret indledningsvis gav ikke anledning til særlige reformer. Det måtte fastslås at afgørelser om tilhold beror på et skøn som ikke

kan reguleres fast og som formentlig udøves fornuftigt. Men det blev understreget at sagerne skal søges grundigt oplyst (justitsministeriets cirkulære af 1. august 1957).

Straffen for overtrædelse af § 265 er bøde eller hæfte indtil 6 måneder. Når overtrædelsen er bagatelartet eller begået første gang afgøres sagen ofte ved politiets formaning eller rettens advarsel. Ellers anvendes mest dagbøder, noget sjældnere hæftestraf, som regel kun op til 30 dage. Serier af bøde- eller hæftedomme for overtrædelser af samme tilhold er ikke ualmindelige. Hvor forulempelserne har deres baggrund i psykisk unormalitet bliver der tale om anbringelse eller ambulantly behandling i medfør af strfl. § 70 (sml. RRÅ 1956.20). Der blev i indledningen nævnt et eksempel på dom til forvaring.

Man burde formentlig optage fængsel i strafferammen. Der er næppe grund til generelt at afskære domstolene fra at idømme fængsel, fx overfor personer som tidligere er dømt for anden kriminalitet eller har fået en serie af hæftestrafte efter § 265, eller hvor forulempelsernes grovhed eller præventionsformål berettiger en frihedsberøvelse af op til 6 måneders varighed. Hertil kommer at der bør være mulighed for varetægtsfængsling som kan være en gavnlig belæring, ganske som i truselssager. Endelig vil der med hjemmel til fængselsstraf følge hjemmel til at straffe forsøg (jfr. strfl. § 21, stk. 3). Det har betydning med henblik på nogle tilfælde af mislykkede henvendelser som i praxis har givet anledning dels til frifindelser (kvinden er ikke blevet forulempet fordi hun tilfældigvis ikke har set eller hørt sigtede), dels til uhjemlede domfældelser for forsøg.

V.

Den strafferetlige reaktion i anledning af trusler forudsætter en bedømmelse ved hvilken man har både truslens grovhed og den truendes farlighed for øje.

Med *farlighed* menes her risiko for at den truende senere skal gøre alvor af sine trusler eller i det mindste komme i en ny situation hvis følger er uberegnelige. Der er en anden form for farlighed, nemlig den der var til stede i truselssituationen (fx fordi den truende var sindssyg eller affyrede skud). Når denne fare er overstået, er den blevet et historisk faktum, så at sige en del af truslens grovhed, og tilbage står spørgsmålet om hvilken farlighed der nu skal regnes med. Der kan være fare for at gerningsmanden med koldt blod skal udføre sin drabstrusel så snart han slippes løs, og der kan være fare for at der påny skal udvikle sig en situation som den der nu er overstået og at den truende denne gang gå videre i sin aggression. I sidstnævnte tilfælde er det normalt ikke den oprindelige trusel der iværksættes. Den relevante farlighed er en risiko for at gerningsmanden skal fremsætte nye trusler og iværksætte dem, eventuelt volde skade uden først at have truet.

I vort materiale viser både sluttede og pådømte sager at det i ca. 85 % af tilfældene udtrykkeligt eller iøvrigt utvetydigt drejer sig om

en trusel på livet. Restgruppen udgøres mest af diffuse, ikke helt eentydige trusler, som formentlig oftest er blevet opfattet som trusler på livet. Trusler der klart er begrænset til legemsbeskadigelse el. lign. er sjældne.

Bedømt med det truede retsgode som målestok er truslerne altså så grove som vel muligt. I et stort antal tilfælde bidrager også truslens form til at karakterisere den som grov; vi har set at der ofte er anvendt skydevåben, kniv eller voldelige greb og at disse kvalificerede midler specielt er stærkt repræsenteret blandt de sager som bringes for retten. Som krænkelse af den truedes fred har de ikke rent verbale trusler naturligvis ofte været særlig grove. Det skaber en større frygt at gerningsmanden umiddelbart demonstrerer sine midler og lader faren fremtræde som overhængende. Der har utvivlsomt også i mange af disse tilfælde foreligget en øget objektiv fare for at situationen kunne have fået en ulykkelig udgang.*) Beruselse kan forøge den øjeblikkelige fare men betyder nok gennemgående at man ikke skal regne med en fare som overlever rusen.

Det skal fremhæves at der navnlig blandt de rent verbale trusler er et stort antal helt eller relativt ufarlige.***) Det gælder ikke blot de trusler som gerningsmanden ikke selv tror på. Det gælder også mange af de trusler som i og for sig kan kaldes oprigtigt ment. Gerningsmanden kan i sin ophidsede tilstand tage helt fejl af hvad han selv er i stand til at bringe til udførelse. Trusler på livet er ofte intet andet end den fysiske aggressions verbale spilddamp, en symbolsk udladning af fjendtlige følelser, udtryk for en momentan besættelse af ønsket om at underkue den virkelighed der viser sig så genstridig. Med ord kan man i øjeblikket få vanskeligheder til at forsvinde men ikke på længere sigt ændre sin motivation eller gøre sig selv værre end man er.***))

Disse betragtninger finder anvendelse ikke blot når man spørger om farligheden i truselssituationen men også med henblik på det egentlige farlighedsproblem: Er den truende farlig hvis han løslades?

Dette er overvejende et psykiatrisk spørgsmål. Farlighed er ikke en

*) Om farligheden af kvælertag har Retslægerådet flere gange afgivet principielle udtalelser, se fx RRÅ 1957.95.

**) Jfr. A. *Urbye*, Norsk Strafferet p. 232: „Det oversees ofte, at som regel vil en trusels farlighed være omvendt proportional med dens voldsomhed, og navnlig gælder dette trusler, fremsatte under påvirkning af rusdrikke . . . I det hele har jeg indtryk af, at man i praksis er tilbøjelig til at overvurdere farligheden af trusler“.

***)) Efter deres sproglige indhold er truslerne ikke synderlig interessante. Mange følger overordentlig banale sproglige mønstre, andre rummer en noget tarvelig eller makaber sproglig fantasi. En yndet vending er at føje til truslen: „om det så skal koste mig 16 år“; det er vel den taxt som retsbevidstheden almindeligvis regner med, men nogle siger dog „20 år“ eller „resten af livet“, og i et par tilfælde er taxten anslået alt for lavt. — Der indløber naturligvis let unøjagtigheder i gengivelsen af de ord som er faldet. Denne usikkerhed er bevismæssigt i sigtedes favør, sml. om beslægtede problemer ved bedrageri *Waaben*, Forsæt p. 257—58.

egenskab ved truslerne men en risiko der bundet i personlighedsmæssige og milieumæssige forhold. Farlighedsbedømmelsen kan være en meget vanskelig opgave for lægerne. Den volder sjældent problemer hvor en konflikt er definitivt afviklet med den kriminelle situation, fx hvor trusler er fremsat overfor en person der har overrasket gerningsmanden under et indbrud. Relativt let er bedømmelsen i visse psykotiske tilfælde, hvor man kan falde tilbage på almindelige erfaringer om uberegneligheden af sindssyges reaktioner. Det er sådanne tilstande der giver anledning til tvangsindlæggelse eller tilbageholdelse i henhold til sindssygeloven.*) Indenfor de pådømte straffesager finder man også de fleste lægelige udtalelser om farlighed i sager der er henført under strfl. § 16 eller § 17 (se fx. U 1959.448). Men kun i få af disse tilfælde har lægerne udtrykkelig antaget en betydelig eller alvorlig fare. Ellers tales der mest om „nogen fare“, „en vis fare“ etc., og de lægelige udtalelser tager vistnok oftere sigte på faren for „ligeartet kriminalitet“ — d. v. s. for nye trusler og voldshandlinger — end specielt på faren for at drabstrusler skal blive realiseret. Det er således selv i domssager alt i alt ikke udpræget farlige trusler det drejer sig om. Uanset karakterdefekter og lign. unormalitet vil man som regel regne med at motivationen vil ligge indenfor det normalpsykologiske, således at hæmningerne overfor drabshandlinger er stærke. Den vigtigste ydre risikofaktor er formentlig at parterne forbliver sammen med uløste problemer. De lægelige erklæringer belyser undertiden denne risiko.

(4) Den 22 årige T truede sin hustru med en brødkniv. Ifølge observationserklæring var det en affekthandling som måske kunne forklares ved en langvarig — af H forårsaget — sexuel afholdenhed. Det udtaltes at faren var minimal, specielt hvis ægteskabet blev opløst, således som de begge ønskede.

(9) Den 34 årige T truede 18/4 overfor H med at dræbe børnene. T var fængslet til 11/5. I kredslægens erklæring af 1/5 hed det at T havde et nervøst temperament og at de vanskelige ægteskabelige forhold formentlig bar en væsentlig del af skylden for T's explosive reaktion. „Til spørgsmålet om, hvorvidt det skønnes forsvarligt, at T sættes på fri fod under sagen, skal man udtale, at dette kun bør finde sted, hvis der kan skabes sikkerhed for, at han tager varigt ophold i længere afstand fra H“. Efter at ægtefællerne igen var flyttet sammen, blev T 17/9 idømt 3 mdr. fgl. bet., idet tilsyn ansås for uforholdent.

*) Jfr. herved RRA 1956.20 om tvangsindlæggelse: „Det må i denne sammenhæng påpeges, at paranoide patienters handlinger altid kan være uberegnelige, og selv om der kan være stor forskel på paranoide patienters farlighed, har den indlæggende læge ofte ... ikke noget større kendskab til den nærmere karakter af patientens sindssygdom, men må i den akutte situation handle ud fra et almindeligt kendskab til den pågældende sindssygdoms farlighed“. — Angående trusler om selvmord og drab i et psykiatrisk materiale fra Göteborg henvises til *Forssman* i Svenska Läkartidningen 1949 nr. 23. Materialet domineres af selvmordstruende, men der var blandt 77 tilfælde af drabstrusel eet som resulterede i fuldbyrdet drab (nemlig det tilfælde som gav anledning til undersøgelsen).

(20) Den 44 årige T var sigtet for vold og trusler med brød-kniv overfor sin kæreste. RR, der betegnede T som affektlabil og ude af balance p. g. a. konflikten, udtalte: „Nogen alvorlig almen fare for retssikkerheden frembyder han næppe, men dersom han påny kommer sammen med den tidligere kæreste, vil farlige handlinger ikke kunne udelukkes. Denne risiko vil dog efter rådets skøn kunne nedsættes væsentligt ved beskikkelse af et tilsyn samt forbud mod at opsøge den tidligere kæreste“. T blev idømt 60 dg, fgl. ubet.

(8) Den 41 årige T havde fremsat trusler overfor en kvinde med hvem han havde haft forbindelse og overfor dennes fraseparerede mand. T ville have afgjort hvem hun foretrak. RR udtalte at der i flere år havde været en erotisk konflikt som havde ført til en depressiv sindslidelse og tre selvmordsforsøg. T måtte anses for at have været sindssyg på gerningstiden. „At et tilhold om at holde sig borte fra fru X og hendes mand vil være tilstrækkelig betryggende, må forekomme tvivlsomt“. Man anbefalede et tilsyn som kunne sørge for indlæggelse. Retten fandt T tilregnelig (formentlig en urigtig afgørelse) og idømte T 3 mdr. hæfte bet. med tilsyn. Efter dommen flyttede T til en anden by. I en periode vendte han tilbage, og der rejstes sag om fuldbyrdelse af straffen. Men retten lod det have sit forblivende ved strafudsættelsen, og T flyttede bort igen.

Gentagne sager efter § 266 synes ikke at blive opfattet som indicium for en særlig farlighed. § 266-sager sidestilles snarere med voldssager. Af de 100 domfældte var der 10 som havde tidligere sager for trusler (4 pådømte og 6 sluttede). Andre 4 fik senere ny sag efter § 266 (2 pådømte og 2 sluttede). Efter disse tal (og når man regner med skjult kriminalitet) tør man måske gå ud fra at der blandt de truende er personer hos hvem truslen ikke er et tilfældigt udbrud eller symptom på aggressivitet, men udslag af en specifik tilbøjelighed til denne form for dramatik. Nogle eksempler kan illustrere recidivtilfældene.

(90) I 25 års alderen blev T i 1948 og 1949 for tyveri idømt to fængselsstraffe på hver 1 år og blev sidste gang prøveløsladt i 1950. I 1954 vedtog han dagbøder efter § 298, men ellers var der ikke noget før T i 1957 af H blev anmeldt for trusler. Han drak kraftigt og synes jævnlig at have øvet vold mod H. Han havde forsøgt en antabuskur men passede den ikke. Efter at anholdelse havde været opretholdt blev T overgivet til en forsorgssekretær som skulle hjælpe ham til at begynde en ny kur. Ægtefællerne flyttede sammen, og man sluttede sagen. Ved dom af 12/8 1960 blev T efter § 244 og § 266 idømt 6 mdr. fgl. (med fradrag af 112 dage) og anbringelse i drankeranstalt. Truslerne var fremsat i beruset tilstand i anledning af at H havde ønsket separation, volden — som var grov — lå noget tidligere. RR betegnede T som holdningsløs og sensitiv. H udtalte i retten at hun var villig til at genoptage samlivet.

(89) Efter at have været under børneforsorg fik T i 1953, 21 år gammel, sin første dom for berigelsesforbrydelser, 7 mdr. fgl. bet. Året efter fik han efter nye tyverier en fællesstraf på 1 år. I november 1955 blev der rejst sigtelse mod ham for trusler overfor hans tidligere kæreste. Han havde før sin løsladelse fra statsfængsel regnet med at skulle bo hos hende men fik at vide at hun var flyttet sammen med en anden. RR betegnede T som holdningsløs, sårbar, umoden og i nogen grad tilbøjelig til spi-

ritusmisbrug. Han skønnedes at være strafegnet. T var under denne sag fængslet i næsten 6 mdr. Løsladelsen var motiveret med at T erklærede sig villig til at træde i forbindelse med DF for at få arbejde udenfor den kommune hvor kvinden boede. RA meddelte tiltalefrafald under hensyn til den udståede varetægt. Et halvt år senere blev T igen sigtet for trusler, denne gang fremsat overfor en anden kvinde som han havde kendt i nogle mdr. og som nylig havde slået op med ham. En uge senere havde han også øvet vold mod kvinden og dennes moder. Han blev idømt 7 mdr. fgl. I 1959, da han var flyttet til en anden ende af landet, blev han af en ny kæreste anmeldt for vold. Tiltale blev frafaldet, og T fik et tilhold efter § 265. To mdr. senere vedtog T bøde for overtrædelse af tilholdet og andre forseelser. Samme år blev han idømt 3 mdr. fgl. for tyveri. — Det har efter alt at dømme været noget risikabelt at være forlovet med T, men om alvorlig livsfare har der dog næppe været tale. Truslerne er at opfatte som voldskriminalitet.

(76) Den 19 årige T havde i 1955 haft en sluttet sag om trusler med kniv overfor sin tidligere kæreste. Samme år blev han idømt 80 dg. fgl. bet. for tyveri m. v. I 1956 blev han under en ny truselssag idømt en fællesstraf på 6 mdr. fgl. Han havde med et gevær truet en ny tidligere kæreste. Der kunne altså foreligge en tilbøjelighed til at optræde truende, men man har skønnet at fornøden prævention blev opnået gennem en fællesstraf i hvilken truslen indgik med den efter udmålingspraxis normale vægt.

(69) Den 40 årige T blev i 1955 idømt dagbøder for skriftlige trusler mod H fra hvem han nylig var separeret. Der blev givet ham tilhold, og han fik samme år 14 dg. hæfte for overtrædelser. I 1956 blev han idømt 2 års fgl. for grov vold, trusler og tilholds-overtrædelser. Dette var en af de nedenfor nævnte sager i hvilke der blev givet opholdsforbud i medfør af § 75. T begik derefter selvmord. Det var volden og ikke truslerne der var det grove i T's recidiv.

Udtalelser om farlighed er en prognose, en forudsigelse om at noget kan ske. Verifikationen ligger i et bevis for at der faktisk undertiden sker noget. Man kan teoretisk set bestemme farlighedens grad ved at påvise talforholdet mellem handlinger (personer, situationer) og realiserede skader, idet begge faktorer naturligvis må være så veldefinerede som muligt. Truende personers livsfarlighed er forskellig for forskellige grupper (typer). Men erfaringsbeviset er vanskeligt at føre. Et nødvendigt led i metoden er at undersøge om det faktisk sker — og eventuelt hvor hyppigt — at drab begås efter forudgående trusler. En sådan undersøgelse er ikke foretaget i denne forbindelse, men i indledningen er nævnt et tilfælde hvor en ikke erkendt farlighed hos en truende gav sig udslag i drab.*) Spørgsmålet er om denne mand

*) Der var blandt de 100 domfældte to som tidligere var dømt for drabsforsøg. Disse forbrydelser er ikke nærmere undersøgt. Den ene domfældte — en tidligere straffet sædelighedsforbryder — kom i 1953, 49 år gammel, i forvaring i anledning af drabsforsøg. Det var hans anden dom til forvaring. Han blev prøveudskrevet i 1957 og kom i 1961 påny i forvaring for afpresningslignende trusler overfor arbejdsgiveren. Den anden blev i 1954, 34 år gammel, idømt 5 års fængsel for i affekt at have forsøgt at dræbe sin kæreste ved kvælning. Mentalundersøgelse viste intet særligt. Han blev i 1959 idømt 60 dg. fgl. for

var farligere fordi han truede, eller hans farlighed var af samme art og grad som den man ville konstatere hos større kriminelle eller abnorme persongrupper som ikke har truet. Spørgsmålet kan ikke besvares her. Vi kan i det hele taget ikke bidrage med nogen form for empirisk underbygget hypotese om truende personers farlighed.

Straffeloven indeholder i § 75*) en ejendommelig bestemmelse som synes at forudsætte et særligt behov for sikkerhedsforanstaltninger overfor truende personer. Den lyder således: „Undsiger nogen en anden eller truer med brand eller anden ulykke, kan det, når straf enten er udelukket eller ikke findes at give tilstrækkelig sikkerhed, under en af det offentlige på begæring af den truede eller, hvis almene hensyn kræver det, uden sådan begæring anlagt sag ved dom pålægges ham at foretage, hvad retten finder nødvendigt for at sikre mod truslens udførelse, og om fornødent bestemmes, at han skal tages i varetægt ...“ Hertil føjes regler om ophævelse af foranstaltningerne. § 75 havde en forgænger i strfl. 1866 § 299. Dengang fandtes der ingen bestemmelse om strafbare trusler. Da man begyndte at koncipere den nuværende § 266, blev det overvejet at udelade bestemmelsen om sikkerhedsforanstaltninger som havde fundet meget ringe anvendelse (den var anvendt 19 gange i årene 1897—1925). Det var et initiativ på rigsdagen der førte til at § 75 kom med.

§ 75 er blevet meget lidt anvendt i praxis. Det skyldes bl. a. at behandling ved nævningeting er foreskrevet (rpl. § 687, stk. 1, d), men det skyldes formentlig ligeså meget at der ikke er noget virkeligt behov for disse særlige sikringsmidler. Adækvate frihedsberøvende foranstaltninger kan så godt som altid iværksættes efter sindssyge-loven eller ved dom efter § 266. De eneste trykte domme om anvendelse af § 75 (utrykte afgørelser er ikke fundet) vedrører ikke præventiv frihedsberøvelse men psykologisk forebyggelse gennem opholdsforbud. Det drejer sig om to tilfælde (*VLT 1935.362* og *1956.228*) hvor Vestre Landsret med 20 års mellemrum har anvendt ensartet formulerede pålæg om at tiltalte ikke måtte tage ophold indenfor et vist område omkring det sted hvor den fraseparerede hustru boede. Et lignende resultat kunne opnås gennem betinget dom, prøveløsladelse, prøveudskrivning eller betinget benådning. Der er næppe grund til at opretholde § 75.

Det primære middel til afværgelse af fare på kort sigt er anholdelse, opretholdelse af anholdelse og fængsling. Der er sket fængsling i ca.

vold, trusler og tilholdsovertrædelse overfor en kvinde som han ville tvinge til at opretholde forbindelsen. Det var en oplagt fejl at der ikke skete mentalundersøgelse i anledning af den nye kriminalitet. Udenfor det undersøgte materiale skal nævnes to trykte domme om personer som blev dømt for både drabsforsøg og trusler: *VLT 1956.77* (§ 16, sindssygehospital) og *U 1959.607* (H) (5 års fgl.). Sagerne belyser tilfælde hvor en stærk affektspænding på patologisk grundlag kommer til udbrud i trusler og legemsangreb ved samme lejlighed.

*) Se herom *Hurwitz* anf. st. p. 684 ff.

85 % af de pådømte sager, relativt hyppigst i sager om kombineret kriminalitet, hvor gennemsnitsvarigheden også er længere end i rene truselssager. Varetægsttiderne omfatter i dette materiale relativt mange indlæggelser til mentalobservation.

En præventiv foranstaltning af akcessorisk karakter er konfiskation af rifler, pistoler, patroner, knive. Der er sket konfiskation i 11 af de 100 pådømte sager. I ligeså mange tilfælde er der domfældt for overtrædelse af våbenloven.

VI.

Vi har her betragtet truselssagerne under synsvinklen farlighed og fareafværgelse. Et mere almindeligt overblik over sanktionsanvendelsen i de pådømte sager får man gennem tabel VI.

Tabel VI.
100 domfældte fordelt efter forbrydelse og sanktion.

	§ 266 rent	plus vold	plus ejend. forbr.	plus vold & ejend.	plus andet	ialt
Bøde	5	1	1	—	—	7 %
Hæfte	—	—	1	—	—	1 -
Fængsel	11	15	6	3	3	38 -
Bet. dom uden tilsyn	12	1	2	—	1	16 -
„ „ med tilsyn	2	—	1	—	—	3 -
„ „ med tilsyn og alkoholistbehandl.	5	3	2	—	—	10 -
Ungdomsfængsel	—	—	—	1	—	1 -
Særfængsel	—	—	1	—	—	1 -
Psykopatforvaring	2	1	—	—	—	3 -
Sindssygehospital	4	4	1	—	1	10 -
Psykiatrisk behandl. eller tilsyn (§ 70)	1	1	—	1	1	4 -
Drankeranstalt	1	1	3	—	1	6 -
	43	27	18	5	7	100 %

Af opgørelsen ser man at der i et betydeligt antal tilfælde er valgt foranstaltninger som svarer til et specielt behandlingsbehov. § 70-foranstaltninger, særfængsel (psykopatfængsel), ungdomsfængsel og betinget dom med afvænningsbehandling er tilsammen anvendt i 35 tilfælde, altså lidt over en trediedel.

Omvendt kan man henregne sager der er afgjort med bøde eller betinget dom (bortset fra afvænningsvilkår) til den lette ende af materialet. Det er 26 tilfælde eller en fjerdedel.

Mellem disse to grupper ligger 39 ubetingede frihedsstraffe, nemlig 38 fængselsstraffe og 1 hæftestraf.

Bøde og betinget dom (bortset fra afvænningsvilkår) er primært kommet dem til gode som kun er skyldige efter § 266 (19 af de 26 tilfælde hvor disse retsfølger er anvendt). Ubetinget fængsel er kun idømt i en fjerdedel af de sager hvor § 266 foreligger rent (11 af 43 tilfælde), men i halvdelen af de sager hvor også vold eller ejendoms-

forbrydelser har foreligget til pådømmelse (24 af 50 tilfælde). Domme til drankeranstalt er ikke medtaget under frihedsstraf, selvom der jo efter straffelovens system altid er en frihedsstraf som „primær“ retsfølge. Denne var i 5 tilfælde ubetinget fængsel, i eet tilfælde betinget fængsel.

Af de 35 domme til særlige foranstaltninger (herunder betinget dom med alkoholistbehandling) falder 13 indenfor de rene § 266-sager, 22 indenfor den kombinerede kriminalitet. Den relative anvendelse af disse foranstaltninger er altså kun lidt mindre i sager hvor kun § 266 er anvendt (ca. 30 % og ca. 38 %). Det hænger sammen med at der i de rene truselssager var temmelig høje tal for psykisk unormalitet, spiritusmisbrug og forstraffe, selvom tallene på alle disse punkter var lavere end indenfor den kombinerede kriminalitet.

Blandt de sager som resulterer i dom til anbringelse i sindssyge-hospital eller psykiatrisk behandling finder man naturligvis nogle som meget ligner dem der alene giver anledning til tvangsindlæggelse; undertiden er sådan indlæggelse sket under sagen. Truslernes baggrund er i mange tilfælde sygelige forfølgelsesforestillinger eller vrangforestillinger i forbindelse med økonomiske mellemværender eller konflikter med offentlige myndigheder.

(14) En 71 årig ustraffet rentier havde i et brev til en offentlig myndighed og igen ved afhøring truet med at dræbe en gård-ejer. Det drejede sig om et 10 år gammelt mellemværende. RR erklærede T for sindssyg, lidende af paranoia. Risikoen ansås for ringe, man anbefalede psykiatrisk behandling på sindssyge-hospital eller under dettes tilsyn, og retten fulgte denne indstilling.

(37) Den 59 årige T havde købt en riffel og indfundet sig hos sin søster for at ordne et mellemværende i forbindelse med en arvesag. Han øvede vold mod søsteren, hævdede riflen og truede hende med ord. Ifølge RR havde han, der ellers var fredsomme- lig, længe følt sig forurettet og var kommet i en tiltagende for- stemning som syntes at være blevet så betydelig at den måtte sidestilles med sindssygdom (§ 16). T blev dømt til psykiatrisk behandling og tilsyn ved DF.

Antallet af domme i medfør af § 70 giver langtfra et dækkende udtryk for i hvilken grad psykisk abnormitet har gjort sig gældende i truselssagerne. I mange tilfælde har der foreligget abnormitet (navn- lig karakterdefekter) som ikke efter praxis kunne begrunde særfor- staltninger. Men der er også tilfælde hvor det synes klart at domstolene har valgt forkert.

(77) Den 23 årige T fremsatte overfor to betjente trusler om at dræbe sin tidligere kæreste. Han havde tillige overtrådt et tilhold. Ifølge RR led han af følgerne af et kranietraume; der forelå karakterologiske ændringer og tilbøjelighed til depressive forstemninger. T havde været i en sjælelig abnormtilstand på gerningstiden, og man anbefalede behandling på sindssygehospi- tal eller under tilsyn af dette. Anklagemyndigheden påstod efter RA's bestemmelse dom til psykiatrisk behandling i medfør af §§ 17 og 70. Men retten fandt T strafegnet og idømte ham 4 mdr. fgl. der ansås for udstået med varefægten. En bemærkning i

dommen tyder på den urigtige opfattelse at anvendelse af § 17 er udelukket når tiltalte er i bedring på domstiden (han var ikke helbredt).

Ved siden af psykisk abnormitet er det navnlig spiritusmisbrug der giver anledning til særlige foranstaltninger. Sager efter § 266 frembyder alle aspekter af alkoholpåvirkningens og det varige misbrugs kriminologiske og kriminalpolitiske problemer. Vi har allerede berørt spørgsmålet i forbindelse med de sluttede sager, men finder flere og meget mere komplicerede tilfælde i domssagerne. Som nævnt er der ved lægeerklæring konstateret spiritusmisbrug i 31 % af samtlige tilfælde. Henvend halvdelen af disse tiltalte var forfaldne til drukkenskab. Nogle af disse tilfælde skal refereres.

(40) Den 31 årige T var i januar 1959 blevet idømt særfængsel i 1 år 3 mdr. for brandstiftelse. Det var hans første straf. Han var på det tidspunkt forfalden til drukkenskab, og RR anbefalede drankeranstalt, men der blev ikke nedlagt påstand herom. Efter prøveløsladelse blev T genindsat p. g. a. drikkeri og voldsomhed overfor faderen. I december 1960 blev han dømt til forvaring for med hævet øxe at have truet en kvinde som havde levet sammen med faderen samt for farlig vold overfor faderen. RR betegnede T som karakterologisk stærkt afvigende, sårbar, reaktiv og med tilbøjelighed til forstemninger. Hans drikfældighed var taget til, og det skønnedes at han i beruset tilstand kunne frembyde alvorlig fare.

(16) Den 36 årige T var straffet gentagne gange for berigelsesforbrydelser. I 1957 fik han 1 års fgl. for dokumentfalsk, blev prøveløsladt med antabusvilkår men genindsat da han i 1958 blev idømt 6 mdr. fgl. for trusler overfor den fraseparerede H. Han blev prøveløsladt igen i 1959 med samme vilkår som sidst, men nægtede at overholde vilkåret. Han drak og blev genindsat. T blev under truselssagen betegnet som psykopatisk præget, holdningsløs og veg, forfalden til drukkenskab. Han skønnedes strafegnet.

(18) Den 37 årige T blev i 1957 for trusler idømt 4 mdr. fgl. bet. med tilsyn og antabusvilkår. Straffen blev afsonet efter at T havde erklæret at han hverken kunne eller ville undergive sig en antabusbehandling. I 1958 blev T igen dømt for trusler. Dommen lød på 8 mdr. fgl. bet. og anbringelse i drankeranstalt. T blev prøveudskrevet 10 mdr. senere mod vilkår om ambulantly behandling og på det vilkår at han ikke tog ophold i det stor-københavnske område. Dette sidste vilkår blev efter ansøgning ophævet nogle måneder senere.

(79) Den 35 årige T blev fundet skyldig i tilholdsovertrædelser og trusler overfor sin fraskilte hustru. Han blev af RR betegnet som psykopat og forfalden til drukkenskab. Rådet fandt hans karakterologiske afvigelser så betydelige at man måtte være tilbøjelig til at anse ham for strafuegnet. Men da forebyggelse af ny kriminalitet afhang af om det lykkedes at holde ham total-afholdende, anbefalede man anbringelse i helbredelsesanstalt. T idømtes 3 mdr. fgl. og anbringelse som foreslået af RR.

Også de jævnlige foreliggende spiritusmisbrug af lavere grad er et betydeligt kriminalpolitisk problem i trusels- og voldssager. Gang på gang bestyrker hustruens forklaring den antagelse at det er drikkeri der ødelægger ægteskabet og forårsager strafbare overgreb. Den mest

nærliggende kriminalpolitiske forholdsregel er at anvende betinget dom med vilkår om ambulante behandling. 10 % af de pådømte sager er endt på denne måde. Men ofte kommer denne mulighed ikke i betragtning. Det var navnlig tilfældet før lovændringen i 1961, fordi ny betinget dom var udelukket i visse gentagelsestilfælde. Selv nu, efter at denne hindring er bortfaldet, vil det ofte være umuligt eller betænkeligt at give ny betinget dom. Uanset om der er en forstraf eller ej, kan kriminaliteten — navnlig ved sammenstød med vold — gøre en ubetinget dom nødvendig. Efter strafudmålingspraxis vil straffen normalt blive så kortvarig at der ikke kan ske prøveløsladelse. Man har derfor stået overfor det kriminalpolitiske dilemma at kort frihedsstraf udelukkede tilsyn og alkoholistbehandling. På dette punkt er der i 1961 opnået den væsentlige gevinst at retten kan afsige en delvis betinget dom med tillægsvilkår efter strfl. § 58, stk. 1. Der har endnu ikke fæstnet sig nogen klar praxis m. h. t. denne domsform, men det må antages at den vil være brugbar i en del tilfælde hvor der er et åbenbart behov for afvænningsbehandling, således at man ikke som hidtil behøver at forlade sig på de frivillige ordninger som undertiden er iværksat. Den sidste af de her refererede domme illustrerer dette forhold.

(56) Den 30 årige T havde slået H i ansigtet med knytnæve, væltet hende om og truet hende. H havde begæret separation p. g. a. hans drikkeri. T var fængslet en måned. RR udtalte at der ikke var fremtrædende karakterologiske afvigelser. T's kriminalitet syntes nøje forbundet med spiritusmisbrug. T fandtes strafegnet. Under sagen begyndte T igen en antabusbehandling. Ved løsladelsen gav H ham lov til at komme tilbage. Han fik nyt arbejde, og økonomien bedredes. Ved dom afsagt en måned efter løsladelsen fik T for vold og trusler 4 mdr. fgl. bet. med vilkår om tilsyn og afvænningsbehandling. Kriminaliteten synes at have været en explosion på baggrund af spiritusmisbrug og deraf følgende ødelæggelse af ægteskabet. Det lod sig sætte rette op.

(82) Den 34 årige ustraffede T blev anmeldt af H for trusler. Han blev af politiet sat i forbindelse med en alkoholiklinik, og SA sluttede sagen. T passede kuren til et halvt år senere, da han på H's foranledning blev fritaget for at fortsætte. Indtil dette tidspunkt hører sagen altså hjemme blandt de sluttede. Der fulgte imidlertid hurtigt nyt drikkeri, og en dag truede T hustruen med at ville kaste deres lille barn ned på gaden hvis hun ikke kom op i lejligheden. Lidt efter truede han med at dræbe hende hvis hun indgav politianmeldelse. Han blev dimitteret til klinikken som nogle mdr. senere oplyste at T passede behandlingen. H ønskede at fortsætte samlivet. Sagen blev fremmet til dom, og T blev idømt 3 mdr. fgl. bet. med vilkår om alkoholistbehandling.

(85) Den 24 årige T havde truet H med knive. Han havde i forvejen en bet. dom på 60 dg. fgl. Ved mentalundersøgelse blev han betegnet som psykopat med neurotiske træk, en afvænningskur blev anbefalet. To dage efter anmeldelsen havde H udtalt til politiet at hun ville prøve at få ham til at holde op med drikkeriet. T ville gerne afvænnens. Tre mdr. senere oplyste H at samlivet var godt og at T ikke drak mere. Sagen blev dog fremmet, og T blev idømt en bet. fællesstraf på 3 mdr. fgl. med tilsyn og vilkår om behandling.

(45) Den 33 årige T havde gjort sig skyldig i vold og trusler med kniv overfor H. Han havde i forvejen en bet. dom på 30 dg. hæfte. RR betegnede ham som forfalden til drukkenskab og anbefalede at der ved evt. prøveløsladelse blev iværksat afvænningsbehandling. H forklarede i retten, at hun var villig til at fortsætte. Hun troede at det kunne blive godt, særlig hvis T fortsatte en antabusbehandling som var indledet kort forinden. T blev idømt en ubet. fællesstraf på 80 dg. fgl. Da både betinget dom og prøveløsladelse var udelukket, måtte afvænningsbehandlingen i et sådant tilfælde fortsætte på helt frivilligt grundlag.

Strafudmålingen er undersøgt og sammenlignet for sager efter § 266 alene og sager om trusler plus vold. Der er set bort fra enkelte fællesstraffe som inkluderer en tidligere betinget dom.

Tabel VII.
Strafudmålingen i truselssager.

	§ 266 rent	§ 266 plus vold
1½ år	—	2
8 mdr.	2 (1 bet.)	1
7 „	—	1
6 „	5 (3 bet.)	3 (1 bet.)
5 „	2 (1 bet.)	—
4 „	—	4 (3 bet.)
3 „	7 (5 bet.)	3
80 dage	2 (1 bet.)	1
60 „	5 (3 bet.)	3
40 „	5 (4 bet.)	—
30 „	1	—
Dagbøder	5	1
	34 (18 bet.)*	19 (4 bet.)

De ubetingede frihedsstraffe udgjorde kun 32 % i rene truselssager, derimod 74 % i voldssager. Ser man på selve de udmålte straffe — betingede og ubetingede under eet — bemærker man at der i voldssager er to meget strenge straffe (disse forhold var grove) og ingen under 60 dage. Iøvrigt har de samme satser fundet anvendelse, måske med en svag tendens til strengere straffe i voldssager. Strafniveauet for trusler kan karakteriseres som variationer omkring en norm på 1—3 måneders fængsel.***) I fire rene truselssager har domstolene anført strfl. § 85 om strafnedsættelse p. g. a. sindsbevægelse o. l. Det drejer sig om straffe på 5 måneder samt 80, 40 og 30 dage.

Det er anvendelsen af betingede domme og bøder der klarest skiller de rene truselssager ud fra voldssagerne. Forskellen kan ikke forklares

*) Heraf tre hæftestrafte. — Parenteserne angiver en undergruppe.

**) Der var ialt 15 landsretsdomme, men de fleste angår § 70-foranstaltninger, grov vold eller berigelsesforbrydelser. Tre domme som har en vis vejledende betydning m. h. t. vurderingen af rene trusler må efter sagerens art tages som udtryk for en ikke udpræget streng vurdering. Det drejede sig om dagbøder, 40 dages ubet. fgl. og 80 dages bet. hæfte.

med faktorer som alder og forstraffe, selvom den kriminelle fortid i nogen grad har bestemt tendensen i voldssagerne (tabel V).

For at kunne beskrive og vurdere strafudmålingspraxis nærmere måtte man naturligvis se flere sager og gøre rede for truslernes og voldens beskaffenhed i de enkelte tilfælde, sammenhængen med udstået varetægt o. s. v. De fem sager som endte med bøder er ret uensartede. I et par af dem kunne tiltale have været undladt, i andre var dagbøder en mild afgørelse. I næsten alle de tilfælde hvor trusler har ført til straffe over 3 måneder forelå der omstændigheder der karakteriserede forholdet som groft. Den strengeste straf er idømt en 32 årig mand — tidligere straffet 5 gange for vold og tyveri — som for trusler og ulovlig tvang ved trusler blev idømt 8 mdr. fgl. Han havde på een dag præsteret 6 kriminelle forhold i beruset tilstand, bl. a. truet to ældre købmandsfruer og en handlende med brødkniv og med samme redskab truet en farbroder til at drikke en pilsner og til at køre et stykke vej i bil. T havde været fængslet i henved 3 måneder. Det er ubegribeligt at der ikke blev skaffet mentalerklæring. T fik iøvrigt sin næste straf godt to år senere: 4 mdr. fgl. for vold.

VII.

Undersøgelsen i det foregående kan sammenfattes i følgende hovedpunkter:

(1) Trusler kan fra et retligt synspunkt inddeles i to grupper: (a) tilfælde som giver anledning til *tvangsindlæggelse* af farlige sindssyge, og (b) tilfælde som fører til *kriminelt sigtelse*. Den første gruppe, som ikke er af speciel strafferetlig interesse, falder udenfor undersøgelsen i det foregående.

(2) Trusler kan være *kriminaliseret* enten (a) som led i et sammensat gerningsindhold eller (b) som en i sig selv strafbar handling. Vi har kun interesseret os for den sidstnævnte kategori. Udgangspunktet er taget i et dansk materiale som formodes at give væsentlige oplysninger om truselskriminaliteten i almindelighed og om de kriminalpolitiske problemer.

(3) *Anklagemyndighedens afgørelse* af tiltalespørgsmålet er en vigtig kriminalpolitisk faktor. Et stort antal sager sluttet uden tiltale, oftest af bevismæssige grunde, men ikke sjældent af opportunitets-hensyn. Undladelse af at rejse tiltale i ellers gennemførlige sager skyldes dels at stærke menneskelige hensyn taler herfor, dels at adækvate præventive midler kan anvendes uden tiltale og dom.

(4) Der er peget på en række træk som karakteriserer *kriminaliteten, gerningsmændene og forholdet til den tuede* både i sluttede og pådømte sager. Her fremhæves hyppigheden af trusler fremsat af mænd overfor kvinder, af trusler på livet og af spirituspåvirkning samt koncentrationen om de laveste sociale klasser og om aldersgrupperne over 25 år. Visse andre faktorer som særligt præger de pådømte sager (se nedenfor) gør sig også mærkbart gældende i de sluttede.

(5) Domssagerne koncentrerer sig i væsentlig grad om personer hos hvem der foreligger *komplicerende eller graverende forhold* som psykisk unormalitet, spiritusmisbrug, samtidigt pådømt volds- eller berigelseskriminalitet, anvendelse af våben eller knive samt forstraffe (navnlig for berigelsesforbrydelser).

(6) Kriminologisk må hovedparten af truselskriminaliteten placeres i sammenhæng med *voldskriminalitet*. Trusler er i sig selv ofte at opfatte som fysisk aggression, og ofte udøves der egentlig vold samtidig med at truslerne fremsættes. Ved større kriminologiske undersøgelser kan det efterprøves i hvilket omfang trusler frembyder ligheder med og afvigelser fra vold m. h. t. forskellige sociale og personlighedsmæssige faktorer, ligesom man kan søge at beskrive truselskriminalitetens specifikke motivation på baggrund af voldskriminalitetens.

(7) Kriminalpolitisk melder der sig i alle sager et spørgsmål om den truendes *farlighed*. Dette begreb er her defineret således at det ikke omfatter en nu overstået fare i truselssituationen men kun risiko for at den truende på fri fod skal (a) iværksætte sin trusel eller (b) komme i en ny situation der kan udløse alvorlige følger. Også (c) risiko for selvmord er en form for fare, men der er ikke her taget specielt hensyn til denne faktor. Den har spillet en ringe selvstændig rolle i det undersøgte materiale. Desuden er den mindre relevant fra et strafferetligt synspunkt.

(8) Det er vanskeligt at opstille generelle *kriterier på farlighed* og at påvise farlighed i de enkelte tilfælde. Man veed at der blandt truede personer findes alle afskygninger fra de helt ufarlige til de virkelig farlige. Medens mange frembyder væsentlig risiko for nye trusler og voldshandlinger, er det relativt få der rummer fare for truslernes iværksættelse. Nogle af de vigtigste komponenter som kan indgå i farligheden er den psyko-fysiske disposition (sindssygdom, primitivitet, tilbøjelighed til affektreaktioner etc.), den miljøbestemte foranledning (vedvarende konflikter i omgangen med den truede) og spiritusmisbrug som udløsende faktor.

(9) Det første og ofte afgørende *skøn over farligheden* må udøves af politi og anklagemyndighed. Hvor tvivl melder sig — navnlig p. g. a. forstraffe, tegn på psykisk abnormitet, vedvarende frygt hos den truede eller særlige omstændigheder ved den kriminelle adfærd — bør der indhentes mentalerklæring. Dansk praxis synes stort set i overensstemmelse hermed. Iøvrigt burde man formentlig i videre omfang anvende personundersøgelser til klarlæggelse af sigtedes sociale baggrund, forholdet mellem parterne og andre omstændigheder som kan betyde noget for bedømmelsen af farligheden og for valget af eventuelle indgreb.

(10) Hvor farlighed ikke helt kan udelukkes er det myndighedernes opgave at finde *adækvate midler til forebyggelse*. Bortset fra anholdelse, fængsling, frihedsstraf og forvaring (d. v. s. direkte forebyggelse i kortere eller længere tid) er der et bredt register af praktiske fremgangsmåder og retlige indgreb som kan påvirke lovovertræderens mo-

tivation, milieumæssige baggrund, personlige forudsætninger eller praktiske mulighed for at volde skade: omhyggelig og tålmodig afhøring, formaning, indenretlig sigtelse, hjælp til afvikling af konflikter, tilsyn, frivillig eller tvungen behandling for spiritusmisbrug eller psykisk lidelse, opholdsforbud, tilhold efter § 265, bøde for akcessoriske delikter, konfiskation m. v. Konfliktens personlige baggrund kan sætte grænser for hvad myndighederne kan gribe ind i (selvom det er tænkeligt at „tilsyn med familien“ vil finde øget anvendelse). Hensynet til borgernes retsbeskyttelse mod utilstrækkeligt begrundede indgreb sætter grænser for hvor ofte man kan anvende længerevarende frihedsberøvelse. De lave grader af drabsrisiko som akcepteres i praxis er næppe væsentlig forskellige fra dem der foreligger hos mange voldsmand.

(11) Domstolenes *sanktionspraxis* viser at der ofte er brug for særlige behandlingsformer. Men adækvat prævention kan som regel opnås ved indgreb der betyder nogle ugers eller måneders frihedsberøvelse. De korte frihedsstraffe — den største gruppe indenfor de idømte sanktioner — frembyder den ulempe at der normalt ikke hertil knyttes nogen efterforsorg. Men de har den fordel at de på en gang tjener som tilstrækkelig prævention og svarer til forbrydelsens grovhed efter strafudmålingspraxis, specielt hvor der tillige foreligger strafbar vold. Mere indgribende foranstaltninger synes hyppigere begrundet ved en almindelig bedømmelse af lovovertræderens personlighed og kriminelle prognose end ved en specifik fare for truslers iværksættelse. Der kan vanskeligt påvises noget behov for at opretholde den særlige sanktionsregel i strfl. § 75. Hvad angår anvendelsen af frihedsstraf bør domstolene i relativt ukomplicerede tilfælde — navnlig i sager mod hidtil ustraffede — være opmærksomme på at hæfte muligt kan foretrækkes fremfor fængsel. Hittidig praxis viser kun få eksempler herpå. Også bødestrafpen har et anvendelsesområde, men anklagemyndighedens praxis bevirker dog at der ikke for domstolene vil foreligge mange sager på bødeplanet.

(12) Hvad angår *kriminaliseringen af trusler* kan praktiske erfaringer formentlig lages som støtte for (a) at lægge vægt på truslens egnethed til at fremkalde frygt, (b) at medtage trusler fremsat overfor andre end den som de er rettet imod, og (c) at fastholde en begrænsning til forholdsvis grove trusler, dog (d) uden at der bør kræves fare for truslens iværksættelse.

Knud Waaben.